

Bomenbeleid

2017 - 2032

Gemeente Noordwijkerhout

OPDRACHTGEVER

Gemeente Noordwijkerhout

PROJECTCODE

16444

STATUS RAPPORTAGE

Definitief

DATUM RAPPORTAGE

16 oktober 2017

PROJECTTEAM

Gemeente Noordwijkerhout

John Koens

Jaap Tuit

Bomenwacht Nederland

Tom Corton

Susanne Driessen

Sabine Roelofs

Tony Hoekstra

VOORWOORD

Geachte lezer,

Groen...

- verkoelt de gemeente en voorziet haar van schaduw en bescherming tegen wind en regen;
- draagt bij aan de motorische ontwikkeling van kinderen, aan de gezondheid van mensen en aan de mate van sociale betrokkenheid;
- verhoogt de waarde van onroerend goed;
- is de thuishaven voor flora en fauna;
- draagt bij aan het esthetische karakter van de gemeente;
- benadrukt de historische waarde;
- geeft kleur aan de gemeente;
- geeft de verschillende seizoenen weer;
- neemt fijnstof op.

Dit vraagt om een visie op groen met een daarbij behorend beleid en de benodigde beheermaatregelen.

De Groenstructuurvisie is reeds voorhanden. Voor u ligt het Bomenbeleidsplan, samen met het Groenbeleidsplan geeft het plan 'handen en voeten' aan de Groenstructuurvisie. Maar meer dan dat geven deze 2 beleidsplannen de visie weer waarmee de gemeente Noordwijkerhout de groenvoorzieningen wil benaderen:

*De karakteristieke identiteit behouden en versterken,
daar gaat de gemeente Noordwijkerhout voor!*

De komende 15 jaar deze identiteit versterken en aanvullen is daarmee de missie geworden van de gemeente.

Het Groenbeleidsplan geeft de Hoofdgroenstructuur aan en benoemt een aantal knelpunten. Bomen zijn bijzondere elementen in de openbare ruimte. Naast het overkoepelende Groenbeleidsplan is daarom gekozen om een apart Bomenbeleidsplan te maken. Beide plannen zijn echter onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Ik wens u veel leesplezier.

Martijn Bilars
Wethouder

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
Samenvatting	7
Leeswijzer	9
Hoofdstuk 1 ambities en kaders voor beleid	11
Hoofdstuk 2 Bomen in Noordwijkerhout.....	15
Hoofdstuk 3 Bescherming van bomen	21
Hoofdstuk 4 Kwaliteit bij inrichting.....	27
Hoofdstuk 5 Duurzaam bomenbeheer	35
Hoofdstuk 6 Uitvoering van beleid	43
Bijlagen.....	49

SAMENVATTING

De gemeente Noordwijkerhout ligt in de bollenstreek van Zuid-Holland. Een gebied dat meteen te herkennen is aan de karakteristieke kleurrijke velden en vormbomen. De gemeente heeft de ambitie om die ruimtelijke identiteit te behouden en te versterken, een identiteit die mede gedragen wordt door de gebiedseigen bomen. Voor deze bomen is dan ook extra aandacht.

De gemeente Noordwijkerhout heeft een bomenbestand van circa 6500 bomen. Dat is 0,42 boom per inwoner. Volgens de Antea benchmark (2015) is dat lager dan het landelijk gemiddelde, maar in vergelijking met de omliggende gemeenten is dat een heel realistisch getal. De 10 meest voorkomende boomsoorten maken samen zo'n 37 procent uit van het totale gemeentelijke bomenbestand.

Elke boom in Noordwijkerhout is even belangrijk. De gemeente maakt wel keuzes in de mate van aandacht en bescherming die de verschillende bomen krijgen en maakt een indeling in verschillende beleidscategorieën. Dat zijn er drie: waardevolle bomen, boomstructuren en functionele bomen. Een boom krijgt een bepaalde status aan de hand van een aantal criteria en randvoorwaarden.

Allerlei partijen die gebruik maken van de openbare ruimte hebben ook met de bomen daarin te maken. Fietzers, wandelaars en weggebruikers, maar ook projectontwikkelaars en nutsbedrijven. Het is belangrijk om bij projecten in de openbare ruimte zorgvuldig met de bomen om te gaan. Al in de ontwerpfase van een project moeten de bomen meegenomen worden om eventuele problemen te voorkomen. Daarbij is het belangrijk dat projectontwikkelaars en nutsbedrijven afstemmen met de vakinhoudelijke beleidsmedewerker bomen van de gemeente.

Een belangrijke taak van de gemeente is het handhaven van de omgevingsveiligheid. In dat kader worden alle bomen in Noordwijkerhout iedere 3 jaar onderzocht. Als blijkt dat bepaalde bomen meer aandacht nodig hebben, dan wordt dit ingepland in het beheer. Bij het plannen van de beheerwerkzaamheden wordt rekening gehouden met de periode in het jaar.

Goed onderhoud voorkomt overlast. Een dergelijk planmatig beheer voorkomt achterstallig onderhoud. De bomen worden veiliger en groeien beter op hun standplaats. En daardoor hoeven er uiteindelijk ook minder beheerkosten te worden gemaakt.

Niet alles is natuurlijk beheersbaar. Ondanks alle inspanningen van de gemeente om de bomen duurzaam en effectief te beheren, kunnen ziekten en aantastingen de conditie van de bomen aantasten en hun duurzame voortbestaan in gevaar brengen. Het is niet mogelijk om een eenduidig beleid te formuleren om ziekten en aantastingen te voorkomen. Afhankelijk van de impact van de betreffende ziekte of aantasting én afhankelijk van de beleidsstatus van de betreffende bomen moet de gemeente per situatie bepalen wat passende maatregelen zijn.

Bomen kunnen overlast of hinder veroorzaken door bijvoorbeeld (zware) schaduwwerking, insecten of vallende bladeren, takken en vruchtval. Veel van dit soort overlast kan voorkomen worden door weloverwogen beheerkeuzes te maken. Overlast is voor een deel subjectief: wat er voor de één gewoon bij hoort ervaart een ander als extreem hinderlijk. De gemeente Noordwijkerhout heeft in haar bomenbeheerplan criteria vastgelegd voor wat de gemeente onder overlast verstaat. In sommige gevallen is de overlast zo groot dat besloten kan worden om de boom te kappen.

Ieder gemeentelijk besluit om een ontheffing voor het kapverbod te verlenen of te weigeren is goed onderbouwd. Dat is belangrijk, want zo kan de gemeente in vergelijkbare situaties een gelijk oordeel geven. Gekapte bomen kunnen op verschillende manieren worden vervangen. De meest voor de hand liggende optie is 1 op 1 herplant, dus op dezelfde plek. Als dit niet mogelijk is wordt ergens anders binnen de gemeente, aan de hand van een vervangingsladder, een vervangende boom geplant.

het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen geeft normen en voorschriften voor het inrichten van de openbare ruimte met bomen. Het Handboek Bomen omvat gestandaardiseerde procedures, normen en kwaliteitseisen die betrekking hebben op de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen. De gemeente Noordwijkerhout is licentiehouder en draagt er verantwoordelijkheid voor dat iedere partij die in opdracht van de gemeente (advies)werk aan of rond bomen uitvoert, handelt volgens het Handboek Bomen.

De gemeente Noordwijkerhout wil ook haar inwoners graag ruimte bieden om mee te denken en mee te beslissen over de bomen. De gemeente wil daarom haar inwoners meer betrekken bij de bomen in de gemeente. Door meer informatie te geven hoopt de gemeente meer interesse en draagvlak te creëren voor de gemeentelijke bomen.

LEESWIJZER

Dit Bomenbeleidsplan beschrijft hoe de gemeente Noordwijkerhout wil omgaan met haar bomen. Door in te zetten op een samenhangend beleid investeert de gemeente in een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand, nu en voor de toekomst.

In *hoofdstuk 1* komen de visie, ambitie en doelstellingen van de gemeente Noordwijkerhout aan bod. Om tot een goed Bomenbeleidsplan te komen moet rekening gehouden worden met de diverse wettelijke kaders en beleidskaders. Deze kaders komen kort ter sprake.

Bijlage B: 'Kaders wetgeving en beleid' gaat hier meer uitgebreid op in.

Hoofdstuk 2 gaat nader in op het bomenbestand binnen de gemeentegrenzen, zoals de soorten die het meest voorkomen en de conditie waarin de bomen verkeren.

Hoofdstuk 3 beschrijft de manier waarop de gemeente haar bomen wil beschermen. Het hoofdstuk gaat nader in op de verschillende statuscategorieën, met bijbehorende beschermingsniveaus, waarin de bomen worden ingedeeld en de criteria en randvoorwaarden op basis waarvan die indeling gemaakt wordt. In *bijlage C: 'Aanwijscriteria voor bomen per status'* worden de criteria en randvoorwaarden uitgebreider besproken.

Hoofdstuk 4 geeft de gemeente handvatten om bomen te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hoe versterken bomen de ruimtelijke kwaliteit en identiteit? Wat betekent dat voor ruimtelijke planvorming en inrichtingsprojecten? En hoe kan de gemeente door de juiste keuzes te maken bij nieuwe of vervangende aanplant de kwaliteit van het bomenbestand verhogen?

Hoofdstuk 5 gaat nader in op de vraag hoe de gemeente zorgt voor de bomen in de openbare ruimte. Hoe kan de gemeente de bomen beschermen tijdens werkzaamheden? En hoe zorgt de gemeente dat de bomen gezond en veilig blijven?

Hoofdstuk 6 ten slotte behandelt de uitvoering van het beleid. Aspecten als communicatie, participatie en financiën komen aan de orde.

Elke hoofdstuk bevat een kader 'Ambities en doelstellingen', met daarin voor het betreffende thema in het kort wat de gemeente de komende 15 jaar wil gaan doen.

HOOFDSTUK 1

AMBITIES EN KADERS VOOR BELEID

VISIE OP BOMEN

Kleurrijke open velden en bijzondere structuren, waarin vormbomen echte eyecatchers zijn. Daar is de bollenstreek van Zuid-Holland meteen aan te herkennen. Een dorps landschap, waarin de laan- en straatbomen de hoofdstructuur markeren. Een gebied met een heel eigen ruimtelijke identiteit, waar de gemeente Noordwijkerhout middenin ligt. En die eigenheid, dat karakteristieke landschap, wil de gemeente Noordwijkerhout graag zo houden.

*De karakteristieke identiteit behouden en versterken,
daar gaat de gemeente Noordwijkerhout voor!*

Ambities

Eigen karakter versterken

De gemeente Noordwijkerhout wil over 15 jaar een sterkere eigen ruimtelijke identiteit uitstralen. Dat wil de gemeente bereiken door de nadruk te leggen op gebiedseigen bomen en de voor het gebied kenmerkende vormbomen.

De gemeente streeft daarbij naar een bomenbestand waarvan 70 procent bestaat uit inheemse, gebiedseigen boomsoorten. Daarbinnen wil de gemeente juist zo veel mogelijk diversiteit in groeivormen, soorten en cultivars. De gemeente Noordwijkerhout streeft daarbij naar een boomnorm van 0,42 (gemeentelijke) boom per inwoner. (Het landelijke gemiddelde is 0,5 boom per inwoner, zie ook *hoofdstuk 2: 'Bomen in Noordwijkerhout'*).

Bouwen aan een duurzaam bomenbestand

De gemeente Noordwijkerhout streeft ernaar om binnen 15 jaar het predicaat 'kwalitatief goed' te kunnen geven aan 95 procent van de bomen. Die termijn is nodig omdat bomen tijd nodig hebben om te groeien en zich te ontwikkelen. 'Kwalitatief goed' houdt in dat de conditie van de bomen voldoende is, dat ze geen snoeiachterstand hebben en dat ze het beoogde eindbeeld bereiken. Daarvoor moet de juiste boom op de juiste locatie staan. Voor de gemeente is 'duurzaamheid' een kernwoord bij deze ambitie. Dit begint al bij het maken van duurzame keuzes bij het aanplanten van bomen en het werkt door in duurzaam beheer. De gemeente Noordwijkerhout werkt volgens een inspectie- en onderhoudscyclus van 3 jaar, waarbij alle gemeentelijke bomen minimaal 1 keer per 3 jaar beoordeeld worden, waarna als dat nodig is onderhoudsmaatregelen genomen worden.

Ruimte voor inwoners

De gemeente Noordwijkerhout wil graag dat haar ambitie haar ambitie ook de ambitie van haar inwoners is, en dat die breed gedragen en uitgedragen wordt. Daarom denken inwoners mee over de inrichting van de (groene) openbare ruimte. (Zie ook *hoofdstukken 4: 'Kwaliteit bij inrichting'* en *6: 'Uitvoering van beleid en het bomenbeheerplan'*.)

Doelstellingen

Structuren versterken

Op specifieke plekken binnen de gemeentelijke (hoofd)structuur, zoals in het centrum en langs de strandwallen, staan vormbomen. Deze bomen ademen als het ware de identiteit van de bollenstreek uit en benadrukken de cultuurhistorische waarde van hun omgeving. Binnen de overige hoofd(groen)structuren op andere locaties plant de gemeente per structuurdeel steeds maar 1 boomsoort aan. Zo kiest de gemeente voor een eenduidig beeld. In parken en ruime groenvlakken groeien bomen bij voorkeur zoveel mogelijk vrijuit.

De juiste boom op de juiste locatie

De gemeente Noordwijkerhout werkt aan een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam bomenbestand en wil dit ook borgen dit voor de toekomst. Uitgangspunt daarbij is 'de juiste boom op de juiste plek'. Dat houdt in dat bij aanplant op een bepaalde locatie rekening wordt gehouden met de beoogde functie en status van de boom en het daarbij gewenste eindbeeld. Op locaties waar de combinatie boom – groeiplaats nu niet optimaal is vanwege keuzes in het verleden zijn wel de knelpunten in beeld. Deze knelpunten zullen op termijn worden opgelost.

Prioritering door statusdifferentiatie

Elke boom in Noordwijkerhout heeft een bepaalde functie voor de leefomgeving. Elke boom is daarmee belangrijk, maar omdat de gemeente niet aan elke boom evenveel geld en tijd kan (en moet) besteden, worden de bomen ingedeeld in statuscategorieën. De beleidsstatus van een boom bepaalt de investeringsbereidheid van de gemeente voor die boom, en daarmee de prioriteit die hij krijgt bij aanplant en beheer.

Behoud van bomen

Een belangrijk overkoepelend uitgangspunt voor de gemeente Noordwijkerhout is dat het aantal gemeentelijke bomen per inwoner tenminste gelijk moet blijven. De gemeente hanteert een boomnorm van 0,42 boom per inwoner en investeert in een goede kwaliteit van de bomen. Voor elke boom die geveld wordt komt een voor die locatie passende boom terug. En als het aantal inwoners toeneemt komen er ook meer bomen bij.

Kaders voor communicatie en participatie

De gemeente Noordwijkerhout betreft haar inwoners bij het gemeentelijke bomenbeheer met begrijpelijke en eenduidige communicatie. Bij projecten in de openbare ruimte mogen bewoners, binnen door de gemeente gestelde kaders, meedenken.

Speerpunten

Samengevat gaat de gemeente Noordwijkerhout vanuit deze ambitie en doelstellingen werken aan de volgende speerpunten:

- × 70 procent inheemse en gebiedseigen soorten;
- × 95 procent kwalitatief goede bomen
- × De juiste boom op de juiste locatie;
- × Vrij uitgroeibare bomen in parken en grote groenvlakken;
- × Een consequente toepassing van 1 op 1 herplant.

De hoofdstukken 4: 'Kwaliteit bij inrichting', 5: 'Duurzaam bomenbeheer' en 6: 'Uitvoering van beleid' gaan dieper in op de manier waarop de gemeente deze speerpunten wil aanpakken.

KADERS UIT WET- EN REGELGEVING

Om tot een goed Bomenbeleidsplan te komen moet rekening worden gehouden met de diverse wettelijke kaders en beleidskaders.

Op het niveau van wet- en regelgeving zijn het Burgerlijk Wetboek en de Wet Natuurbescherming van belang.

Verder wordt het beleid ten aanzien van de bomen in de gemeente Noordwijkerhout mede bepaald door vastgestelde visies en plannen van de provincie Zuid-Holland en het gebiedsprogramma van de Bollenstreek.

Daarnaast heeft de gemeente nog een eigen structuurvisie, een groenbeleid, een beleidsplan Kwaliteit Openbare Ruimte (beeldkwaliteitsplan) en bestemmingsplannen waarin zaken met betrekking tot groen en bomen zijn opgenomen. De regels rond bomen zijn in hoofdstuk 3, afdeling 4 van de Algemene Plaatselijke Verordening opgenomen.

Bijlage B: 'Kaders wetgeving en beleid' licht de relevante onderdelen uit de diverse documenten kort toe.

HOOFDSTUK 2

BOMEN IN NOORDWIJKERHOUT

DE GEMEENTE IN FEITEN EN CIJFERS

De gemeente Noordwijkerhout bestaat uit de dorpen Noordwijkerhout en De Zilk en het buurtschap Ruigenhoek. Het grondgebied van de gemeente beslaat 2.342 hectare, waarvan 83 hectare bestaat uit open water. 1.058 hectare, bijna de helft van het oppervlak, wordt gebruikt voor de bollenteelt. De gemeente Noordwijkerhout heeft 16.405 inwoners (peildatum 30 april 2017, bron: CBS).

KORTE HISTORIE

Al in de oudheid woonden er mensen op de strandwallen bij Noordwijkerhout. Het dorp Noordwijkerhout is ontstaan op de jongste en meest westelijke strandwal. In de vroege middeleeuwen werd de basis gelegd voor het huidige Noordwijkerhout.

Ambities en doelstellingen

- 70 procent inheemse en gebiedseigen soorten;
- 95 procent kwalitatief goede bomen
- De juiste boom op de juiste locatie;
- In parken en grote groenvlakken groeien bomen bij voorkeur vrijuit;
- Een consequente toepassing van 1 op 1 herplant.

Landbouw en veeteelt zorgden tot aan de 19de eeuw voor de eerste levensbehoeften. Na de afgraving van de oude strandwallen kwam men erachter dat het zand, na bemesting, zeer geschikt was voor het telen van bloembollen. Veel landbouwgronden in de regio werden daarna omgevormd voor de bollenteelt. In de twee wereldoorlogen maakte de bollenteelt tijdelijk plaats voor voedselproductie, maar na de Tweede Wereldoorlog nam de bollenteelt exponentieel toe. In bijna 20 jaar tijd verdubbelde het areaal bollenvelden.

De gemeente Noordwijkerhout heeft door deze groei het grootste oppervlak aan bollenvelden gekregen in de streek. De bollenteelt bepaalt dan ook het huidige karakter en de ruimtelijke identiteit van de gemeente Noordwijkerhout.

ACTUEEL BOMENBESTAND

In het beheersysteem van de gemeente Noordwijkerhout staan de gegevens van circa 6500 bomen, waaronder ongeveer 275 bomen in particulier eigendom. Bij de laatste boomveiligheidscontrole en onderhoudsinventarisatie (BVO) bleek een aantal bomen niet aanwezig te zijn. De gemeente zal een herstelactie plannen om deze bomen te vervangen.

De gemeente heeft een boomnorm van 0,42, wat inhoudt dat er per inwoner 0,42 (gemeentelijke) boom aanwezig is. Het landelijke gemiddelde, volgens de Antea benchmark van 2015, is 0,5 boom per inwoner, waarbij de bomen in bosplantsoenvakken en particuliere bomen overigens niet worden meegerekend. Antea Group brengt jaarlijks een 'benchmark beheer openbare ruimte' uit, waarbij voor allerlei gemeentelijke gegevens (aantal inwoners,

woningen, bomen, et cetera) een benchmark (gewogen gemiddelde) wordt berekend waarmee gemeenten zich onderling kunnen vergelijken.

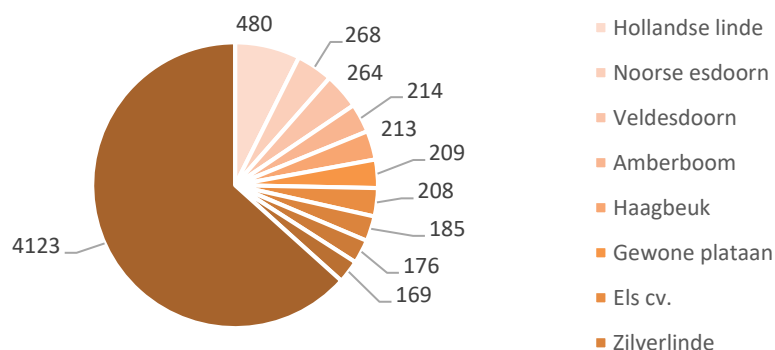
Ter vergelijking: in de gemeenten Lisse, Weesp en Capelle aan den IJssel staat 0,4 boom per inwoner. Gemeente Zuidplas heeft 0,5 boom per inwoner en gemeente Leiderdorp telt er 0,6.

In 2015 en 2017 is in de gemeente Noordwijkerhout een Boomveiligheidsonderzoek (BVO) uitgevoerd. Alle circa 6500 bomen in de gemeente zijn hierbij beoordeeld. De resultaten van dit onderzoek geven dan ook een goed inzicht in de samenstelling van het bomenbestand. De *hierop volgende paragrafen* lichten de resultaten van dit onderzoek nader toe.

Boomsoorten en hoogteklassen

De soortensamenstelling van het bomenbestand is divers. In totaal zijn er circa 150 boomsoorten binnen de gemeentegrenzen aanwezig. De top 10 van meest voorkomende soorten is weergegeven in de afbeelding *hieronder*. Deze 10 soorten maken 37 procent van het totale bomenbestand uit. De top 5 wordt ingenomen door de Hollandse linde, Noorse esdoorn, veldesdoorn, amberboom en haagbeuk. Van alle boomsoorten die in het bomenbestand voorkomen is 30 procent inheems.

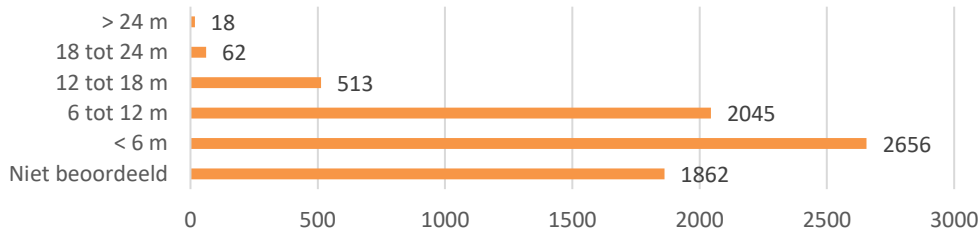
Top 10 meest voorkomende boomsoorten

Boomsoorten worden ingedeeld naar de hoogte die ze, in gunstige groeiomstandigheden, kunnen bereiken (het eindbeeld). Bomen van de 1^e grootte kunnen meer dan 15 meter hoog worden. Voorbeelden zijn eik, linde en populier. Bomen van de 2^e grootte worden tussen de 8 en 15 meter hoog. In deze categorie vallen bijvoorbeeld esdoorn, iep en haagbeuk. Bomen van de 3^e grootte worden niet hoger dan 8 meter. Hieronder vallen soorten als sierappel, kornoelje en krentenboom.

Verreweg de meeste bomen binnen de gemeente Noordwijkerhout zijn niet hoger (geworden) dan 12 meter, zoals te zien is in grafiek *hiernaast*. Veel bomen van de 1^e grootte, die in een geschikte groeiomgeving meer dan 20 meter hoog kunnen worden, halen dat niet in Noordwijkerhout. Dit komt deels door de relatief korte afstand tot de kust. Zoute zeewind zorgt er bij de meeste boomsoorten voor dat de hoogteontwikkeling vroegtijdig stagneert.

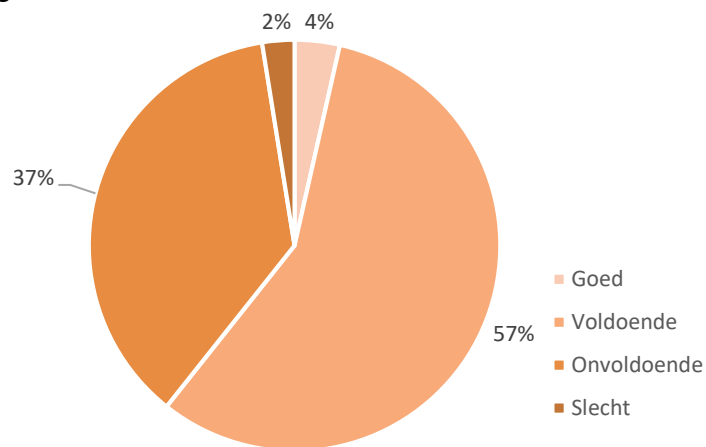
Boomhoogteklasse

Conditie en standplaats

Ongeveer 40 procent van de bomen in Noordwijkerhout heeft een verminderde conditie (onvoldoende of slecht). Ook dit is deels te wijten aan de korte afstand van de bomen tot de zee. In de grafiek *hieronder* is te zien hoe het met de conditie van de bomen is gesteld.

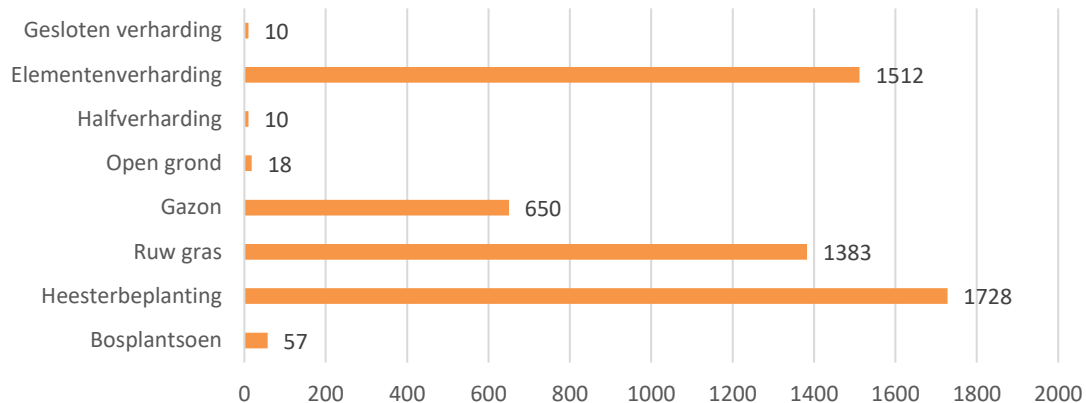
Conditie

Er zijn geen grote verschillen aangetroffen in conditie tussen bomen met een standplaats in de verharding en bomen met een standplaats zonder verharding, blijkt uit het onderzoek.

De grafiek *hieronder* geeft inzicht in de diverse soorten standplaatsen van het bomenbestand van de gemeente Noordwijkerhout.

Standplaats

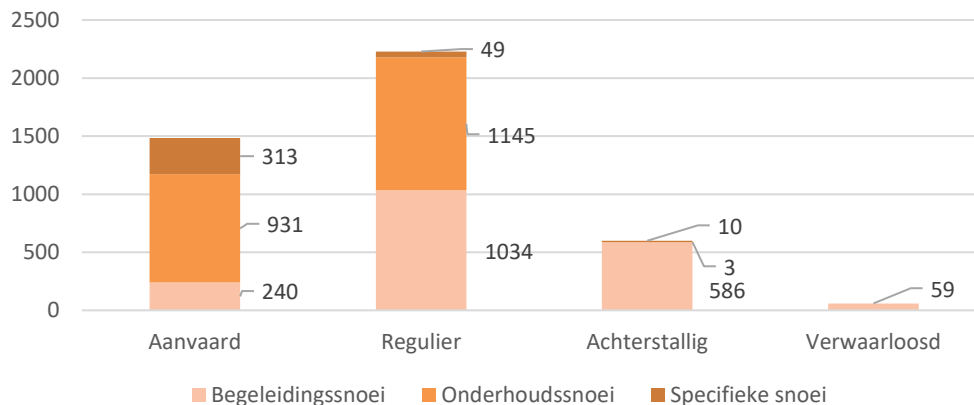

Hoofdstuk 4: 'Kwaliteit bij inrichting' gaat verder in op de manier waarop de gemeente Noordwijkerhout in de toekomst wil werken aan verbetering van de conditie en standplaatsen van de bomen, vooral bij nieuwe of vervangende aanplant.

Beheergroepen en boombeeld

Het meest voorkomende boomtype in de gemeente Noordwijkerhout is de 'niet vrij uitgroeiende boom'. Meer dan 75 procent van de geïnspecteerde bomen valt binnen dit type. Ruim 20 procent van het bomenbestand bestaat uit vormbomen. Verder is binnen de gemeentegrenzen een klein aantal vrij uitgroeiende bomen aanwezig. *Onderstaande grafiek* geeft een overzicht van het boombeeld en de snoeiwijze van de bomen in de gemeente Noordwijkerhout.

Boombeeld en snoeiwijze

Tijdens de meest recente inspecties bleek dat ruim 40 procent van de bomen niet direct gesnoeid hoeft te worden. Ruim 40 procent van het bomenbestand kan met één reguliere snoeibeurt op beeld worden gebracht. Bij de overige bomen (ruim 10 procent) is sprake van een snoeiachterstand (boombeeld 'achterstallig' en 'verwaarloosd'). Het totale percentage bomen dat snoei nodig heeft is niet dermate hoog dat er sprake is van een structurele achterstand in het onderhoud.

Ziekten en aantastingen

Kastanjebloedingsziekte, essentaksterfte en iepziekte zijn ziekten die veel uitval kunnen veroorzaken bij de soorten die er gevoelig voor zijn. Het bomenbestand van de gemeente Noordwijkerhout omvat relatief weinig exemplaren van de vatbare soorten.

Binnen de gemeentegrenzen staan ruim 125 essen die gevoelig kunnen zijn voor essentaksterfte. Tijdens de laatste BVO's bleek circa 20 procent van de bomen te zijn aangetast. Kastanjebloedingsziekte is aangetroffen bij ongeveer de helft van de ruim 40 paardenkastanjes in de gemeente. Verder staan er binnen de gemeentegrenzen nog circa 25 iepen die het risico lopen op aantasting door de iepziekte.

Hoofdstuk 5: 'Duurzaam boombeheer' licht toe hoe de gemeente met ziekten en aantastingen zoals essentaksterfte, kastanjebloedingsziekte en iepziekte wil omgaan.

HOOFDSTUK 3

BESCHERMING VAN BOMEN

FUNCTIES VAN BOMEN

Bomen, we kunnen niet zonder ze! Bomen vertegenwoordigen, als groen inrichtings-element, een grote waarde voor de leefomgeving. Bomen zijn belangrijke herkenningspunten, bijvoorbeeld omdat ze een specifieke groei- of snoeivorm hebben of omdat ze van een bijzondere soort zijn. Bomen markeren bijzondere plekken. Ze vertellen de geschiedenis van het dorp of benadrukken de cultuurhistorische waarde van een locatie. Bomen maken van de gemeente Noordwijkerhout een unieke plek om te wonen, werken en recreëren.

Groen is gezond. Mensen voelen zich zowel geestelijk als lichamelijk beter in een groene leefomgeving. Uit onderzoek blijkt dat gezondheidsklachten met 0,15 procent dalen in een groene omgeving.

Bomen zorgen daarnaast voor verkoeling op warme dagen, bieden schaduw als de zon fel schijnt, ze weerkaatsen en verstrooien geluidsgolven en helpen bij het filteren van (fijn)stof uit de lucht.

Ook in de openbare ruimte zijn bomen meer dan alleen groene aankleding. Ze hebben bijvoorbeeld een rol bij het reguleren van de snelheid en doorstroming van het verkeer.

Niet alleen voor mensen zijn bomen van onschatbare waarde. Vogels, vleermuizen, vlinders en andere dieren en insecten schuilen en nestelen in de bomen. Tussen het buitengebied en bebouwing fungeren ze als 'groene stapstenen' waarlangs planten en dieren zich kunnen verplaatsen en verspreiden. Ook dienen ze als oriëntatiepunt op de route van slaapplaats naar foerageergebied. Kortom: bomen halen de natuur het dorp in.

Ambities en doelstellingen

- De juiste boom op de juiste locatie;
- Bouwen aan een duurzaam bomenbestand;
- In stand houden van een boomnorm van 0,42 boom per inwoner;
- Behouden van bomen door onder andere 1 op 1 herplant bij het kappen van bomen.

De gemeente Noordwijkerhout is doordrongen van het belang van haar bomen voor de groene, openbare ruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. En ze wil de bomen daarom graag behouden, verbeteren en versterken.

Zo houdt de gemeente vast aan de boomnorm van minimaal 0,4 boom per inwoner. Het streven is zelfs om deze boomnorm naar een hoger niveau te krijgen, namelijk naar 0,42 boom per inwoner (zie ook *hoofdstuk 2: 'Bomen in Noordwijkerhout'*, paragraaf *Actueel bomenbestand*).

BESCHERMWAARDIGE BOMEN

Elke boom in de gemeente Noordwijkerhout is even belangrijk. De gemeente maakt wel keuzes in de mate van aandacht en bescherming die de verschillende bomen krijgen. Daarom worden de bomen ingedeeld in drie verschillende categorieën met een verschillende beleidsstatus:

- Waardevolle bomen;
- Boomstructuren;
- Functionele bomen.

Elke status heeft zijn eigen prioritering in inrichtingseisen, beheerintensiteit en beschermwaarde.

Een boom wordt in een van deze categorieën ingedeeld aan de hand van een aantal criteria, zoals de functie van de boom. De exacte criteria en randvoorwaarden per beleidsstatus zijn terug te vinden in *bijlage C: 'Aanwijscriteria voor bomen per status'*. De tekst van bijlage C wordt ook verstrekt als bijlage bij de kapverordening.

Waardevolle bomen

Solitaire bomen die een bijzondere waarde voor de omgeving vertegenwoordigen krijgen de status 'waardevolle boom'. Omdat ze beeldbepalend zijn (vanwege hun grootte, soort, groeivorm of snoeiwijze), belangrijk zijn voor de natuur (bijvoorbeeld als nestelplaats of groeiplaats voor bijzondere flora) of juist omdat ze een belangrijke cultuurhistorische waarde hebben (als herdenkingsboom, markeerboom of geboorteboom bijvoorbeeld).

Bomen die onderdeel zijn van een rijks- of gemeentelijk monument of dorpsgezicht vallen hier ook onder. Waardevolle bomen zijn minstens 50 jaar oud en hebben een minimale resterende levensverwachting van 5 jaar. Zowel gemeenten als particulieren kunnen eigenaar zijn van waardevolle bomen. Alle waardevolle bomen, ook die van particuliere eigenaren, worden meegenomen in de gemeentelijke periodieke boomveiligheidsinspectie en onderhoudscontrole (BVO). Zo houdt de gemeente voldoende zicht op de kwaliteit en de conditie van de bomen. Als uit de inspectie blijkt dat er extra maatregelen nodig zijn voor het behoud van de boom, dan kunnen particuliere eigenaren in aanmerking komen voor een gemeentelijke bijdrage, bijvoorbeeld uit een bomenfonds. Hiervoor moeten ze een aanvraag indienen.

Boomstructuren

Meerdere bomen die samen, als lijn of vlak, een bijzondere bijdrage leveren aan de omgeving krijgen de status 'boomstructuur'. Boomstructuren kunnen bijvoorbeeld wegen begeleiden en daarmee het verkeer leiden. Het kan ook gaan om een structuur met een bijzondere waarde voor de natuur, een element met landschappelijke waarde of een cultuurhistorische (vorm)structuur.

Bij deze status is de boomstructuur als geheel belangrijker dan het behoud van de afzonderlijke bomen binnen zo'n structuur. Structuurbomen zijn bij voorkeur in eigendom van de gemeente.

Functionele bomen

Alle overige gemeentelijke bomen en bosplantsoenvakken vallen onder de status 'functionele boom'. Functionele bomen zijn bomen die de straten en de wijken groen aankleden en zorgen voor een prettige en groene leefomgeving. Ze vertegenwoordigen geen extra waarde.

KAPBELEID

Alle gemeentelijke bomen, inclusief de particuliere waardevolle bomen, zijn opgenomen in het gemeentelijk bomenbeheersysteem. Hierin staan boomsoort, leeftijd en locatie (xy-coördinaten) en worden gegevens bijgehouden over de gesteldheid en eventuele maatregelen. Van bosplantsoenvakken wordt de locatie als vlak op de kaart vastgelegd. Per vlak worden de voornaamste boomsoorten, de samenstelling (verhouding boomvormers en struiken) en de gemiddelde leeftijd geregistreerd.

In het gemeentelijk bomenbeheersysteem zijn waardevolle bomen uiteraard gelabeld als waardevolle boom. Daarnaast zijn ze ook apart benoemd in de 'Lijst bijzonder waardevolle bomen', met daarbij de specifieke waarde. Deze lijst wordt door het college van burgemeester en wethouders (gemandateerd door de gemeenteraad) geactualiseerd en periodiek vastgesteld. De waardevolle bomen van deze lijst mogen niet zomaar gekapt worden. Daarvoor is een ontheffing van het kapverbod nodig, voorzien van een goede onderbouwing van de reden voor de kap. Aan het afgeven van deze ontheffing is een herplantplicht gekoppeld, om zo de doelstelling van 1 op 1 herplant te behalen. Zie ook de herplantladder in *hoofdstuk 4: 'Kwaliteit bij inrichting'*.

Boomstructuren liggen vast in structuurkaarten, waarin ook de aard van de boomstructuur (weg, natuur, landschap, cultuurhistorie) wordt gemarkeerd. In het gemeentelijk bomenbeheersysteem zijn de bomen waaruit de structuur bestaat afzonderlijk als zodanig gelabeld. Zo is altijd duidelijk dat de betreffende boom deel uitmaakt van een structuur en dat bij eventuele acties naar de structuur als geheel moet worden gekeken. Structuurbomen mogen niet zomaar gekapt worden. Er is een ontheffing van het kapverbod nodig. Daarbij is het behoud van de structuur als lijn of vlak de belangrijkste overweging. Soms kan het kappen van een enkele boom bijdragen aan verbetering van de structuur, bijvoorbeeld door hervorming van die structuur, of omdat de betreffende boom ziek is. Van herplant is bij het kappen van een structuurboom niet per definitie sprake. Een kleine jonge boom past niet in het beeld van een volgroeide structuur en heeft door grote concurrentiedruk van de omringende bomen minder kans om zich goed te ontwikkelen.

Dit wordt per situatie bepaald. Soms wordt herplant binnen een structuur uitgesteld, bijvoorbeeld tot een bepaald uitvalpercentage bereikt is of omdat de locatie binnen een bepaalde termijn opnieuw wordt ingericht, zodat alle elementen in de openbare ruimte tegelijk aangepakt kunnen worden.

De gemeente Noordwijkerhout wil graag zorgvuldig en bewust met haar bomenbestand omgaan en voorkomen dat bomen 'zomaar' verdwijnen. Daarom kunnen ook functionele bomen alleen gekapt worden als er een ontheffing van het kapverbod afgegeven is. Zo wordt de drempel om een boom te kappen niet te laag en krijgen inwoners de kans om bezwaar te maken tegen de voorgenomen kap.

Voor het dunnen, als beheermaatregel voor een bosplantsoenvak, is geen ontheffing van het kapverbod nodig, maar voor het verwijderen van een (deel van een) vak wel. Ter compensatie van het verdwijnen van een (deel van een) bosplantsoenvak moet eenzelfde oppervlak aan nieuw bosplantsoenvak worden aangeplant.

Bomen die niet binnen een bepaalde tijd op de oorspronkelijke locatie herplant kunnen worden, moeten ergens anders binnen de gemeente herplant worden. Is daar ook geen ruimte voor, dan is er sprake van een geldelijke compensatie in een gemeentelijk herplantfonds. Dit fonds is onderdeel van de jaarlijkse gemeentelijke begroting voor bomenbeheer.

FINANCIËLE WAARDE VAN BOMEN

Bomen hebben waarde voor bijvoorbeeld het leefklimaat, de gezondheid en de natuur, maar ze vertegenwoordigen ook een bepaalde financiële waarde. Dit is vooral relevant bij bijzonder waardevolle bomen en bij schadegevallen.

De Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB) hanteert een eigen methode om de financiële waarde van bomen te bepalen, de NVTB-methode. De huidige situatie en het actuele prijsniveau zijn daarbij belangrijke factoren.

In de volgende situaties is het van belang om de waarde van bomen te bepalen:

- Als één of meerdere bomen zijn beschadigd door werkzaamheden, verkeer of andere (menselijke) oorzaken. De gemeente kan, als de veroorzaker bekend is, vragen om een taxatierapport of daar zelf rechtstreeks opdracht voor geven na constatering van de schade. Met de NVTB-methode berekent de boomtaxateur wat de financiële waardevermindering van de boom is door de schade. Deze schade kan in rekening gebracht worden bij de veroorzaker.
- Wanneer waardevolle bomen moeten wijken, bijvoorbeeld omdat een gebied een andere functie krijgt, zoals woningbouw, of omdat de bestaande locatie eigenlijk niet meer voldoende groeiruimte biedt. Met de NVTB-methode wordt de waarde bepaald van de te verwijderen waardevolle boom. De opdrachtgever betaalt deze waarde aan de gemeente, die het bedrag borgt in het herplantfonds. Met de middelen die dit oplevert plant de gemeente nieuwe bomen aan op geschikte locaties binnen de gemeente.

HOOFDSTUK 4

KWALITEIT BIJ INRICHTING

Bomen zijn waardevol voor mens en milieu, daarom is het belangrijk om er zorgvuldig mee om te gaan.

De openbare ruimte wordt gebruikt door veel verschillende partijen. Fietzers, wandelaars en andere weggebruikers, maar ook projectontwikkelaars en nutsbedrijven. Partijen die ook heel verschillende eisen stellen aan de leefomgeving. De gemeente wil de eigen ruimtelijke identiteit behouden en versterken, en houdt daarbij rekening met deze eisen en belangen, en met de 'belangen' van het groen.

Ambities en doelstellingen

- Bouwen aan een duurzaam bomenbestand. Duurzame keuzes maken, van aanplant tot beheer;
- Versterken van de structuren;
- Behouden van bomen door onder andere 1 op 1 herplanten bij het kappen van bomen;
- Investeren in een goede kwaliteit van de bomen.

Een goed ontwerp kan latere problemen en overlast door bomen voorkomen. Daarom is het zo belangrijk dat de vakinhoudelijke beleidsmedewerker voor bomen al vanaf het begin van een project betrokken wordt bij de planvorming. Uiteraard gaat die betrokkenheid door tot in de uitvoeringsfase.

INTEGRALE AANPAK

Bij ruimtelijke inrichtingsplannen is het belangrijk om juist al in een vroeg stadium het aanwezige groen, waaronder de bomen, te inventariseren en in kaart te brengen wat de mogelijke invloed van het project is. In dit stadium kunnen plannen nog gewijzigd worden, wat dure ontwerpaanpassingen, vertragingen van het project én het onnodig verwijderen van bomen kan voorkomen. Want juist bestaande bomen kunnen in de nieuwe situatie een meerwaarde voor de nieuwe omgeving betekenen.

Bij de inrichting van de openbare ruimte met bomen gelden de normen en voorschriften zoals vermeld in het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen. Het Handboek Bomen omvat gestandaardiseerde procedures, normen en kwaliteitseisen die betrekking hebben op de uitvoering van werkzaamheden aan, rond en met bomen.

De gemeente Noordwijkerhout is licentiehoudster en eist dat iedereen die in opdracht van de gemeente (advies)werk aan of rond bomen uitvoert, handelt volgens het Handboek Bomen, tenzij specifiek anders aangegeven.

DIFFERENTIATIE

Structuren

De gemeente Noordwijkerhout bestaat uit 3 woonkernen, het buurtschap Ruigenhoek en de dorpen De Zilk en Noordwijkerhout. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom gelden in alle kernen dezelfde inrichtingseisen voor boomstructuren. Binnen de vastgestelde regels is er wel ruimte voor lokale verschillen, om bij het karakter van een wijk of kern aan te sluiten.

Het centrum en de strandwallen van Noordwijkerhout hebben een geheel eigen karakter, met de vele vormbomen die een belangrijk element zijn in de ruimtelijke identiteit van het gebied.

De parken Mossenest en Zeeburg vormen specifieke groene (structuur)elementen in de bebouwde ruimte. Hier is ruimte om bomen vrij uit te laten groeien en is een grotere diversiteit in boomsoorten gewenst.

Bomen in de woonwijken hebben over het algemeen de status 'functionele bomen'. Dit zijn vooral veel bomen van de 3^e grootte met een hoge sierwaarde. De hoofd(groen)structuren hebben elk een eenduidig beeld, waarbij vooral wordt gekozen voor gebiedseigen en inheemse boomsoorten.

Het Sint Bavoterrein, met een Engelse tuin, is een bepalend groen element, maar (nog) niet in beheer van de gemeente.

Statussen

Binnen de gemeente Noordwijkerhout wordt onderscheid gemaakt tussen waardevolle bomen, structuurbomen en functionele bomen. Per statuscategorie is er een verschil in streefleef tijd, functie, gewenst eindbeeld en benodigde groeiplaatsruimte, zoals in *onderstaande* tabel staat weergegeven.

Status	Streefleef tijd	Functie	Gewenst eindbeeld
Waardevol	120 jaar	Beleving, emotie en cultuurhistorie	Boom met aanzienlijke positieve impact op de directe omgeving
Boomstructuur	80 jaar	Stedenbouwkundig en landschappelijk	Doorlopende structuur van bomen (lijn of vlak)
Functioneel	40 jaar	Groene leefomgeving	Groene aankleding

De benodigde groei- en standplaats wordt per statuscategorie, met behulp van de streefleef tijd, de functie en het gewenste eindbeeld, bepaald aan de hand van de richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek Bomen.

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Ontwerpfase

Als bij ruimtelijke ontwikkelingen bomen betrokken zijn, is onderzoek nodig om de duurzame toekomst van de bestaande bomen veilig te stellen.

moet er een quickscan worden uitgevoerd. Een quickscan is een inventarisatie van de aanwezige bomen binnen het projectgebied, waaruit blijkt of er een uitgebreider onderzoek in de vorm van een Bomen Effect Analyse (BEA) nodig is. Deze BEA (beschreven in het Handboek Bomen 2014, hoofdstuk 16) beoordeelt in hoeverre de ruimtelijke ontwikkeling invloed heeft op de aanwezige bomen en geeft inzicht in mogelijke aanpassingen aan het projectplan.

Kwaliteitsnorm

De gemeente Noordwijkerhout streeft ernaar om binnen 15 jaar 95 procent van de bomen als 'goed' te kunnen beoordelen. Dat betekent dat de conditie van de bomen minimaal voldoende is, dat ze geen snoeiachterstand hebben en dat ze hun gewenste eindbeeld bereiken. Ook wil de gemeente graag de huidige boomnorm van 0,42 boom per inwoner aanhouden. Dat betekent dat er voor elke boom die verdwijnt een voor die locatie passende boom terugkomt.

Vervanging van bomen

De gemeente vindt haar bomen belangrijk wil ze zo lang mogelijk behouden. Dat is, vanwege verschillende redenen, niet altijd haalbaar. Soms zal een boom moeten wijken. De bomen die moeten verdwijnen worden in principe 1 op 1 vervangen. Waar mogelijk op dezelfde plek en anders op een andere plek binnen de gemeente. *Onderstaande* vervangingsladder geldt daarbij als richtlijn.

1. Op dezelfde plek (1:1)

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

2. Binnen dezelfde locatie

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

3. Grenzend aan de locatie

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

4. Elders in de gemeente op (vooraf) aangewezen locatie

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

5. Financiële compensatie ten gunste van gemeentelijk bomenbestand (herplantfonds)

Bij het verwijderen van (delen van) bosplantsoenvakken wordt de herplant uitgevoerd op basis van het oppervlak aan bomen dat is verwijderd. Dit oppervlak moet vervangen worden door evenveel vierkante meters aan bosplantsoen. Ook voor de herplant en vervanging van bosplantsoenvakken kan bovenstaande vervangingsladder gebruikt worden.

Bosplantsoenvakken moeten in eerste instantie op dezelfde plek worden herplant. Als dit niet mogelijk is moet er elders in de gemeente ruimte gevonden worden waar het verwijderde oppervlak aan bosplantsoen wel herplant kan worden.

Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen tot gevolg hebben dat het inwonertal stijgen. Als dat gebeurt zullen nieuwe bomen moeten worden aangeplant om de boomnorm van 0,42 boom per inwoner in stand te houden. Bij voorkeur worden deze bomen geplant op of bij de nieuwe bouwlocatie. Als daar niet genoeg ruimte is zullen de bomen elders binnen de gemeente een plek moeten krijgen.

Het is belangrijk om al vroeg in het proces ook rekening te houden met de bomen. Het Handboek Bomen geeft in hoofdstuk 1: 'Bomenontwerp' heldere kaders en richtlijnen, die beschrijven hoe al in de ontwerpfase van een project de aanwezige, maar ook de nog aan te planten bomen betrokken kunnen worden.

Duurzaamheid

Voor de gemeente Noordwijkerhout is de kwaliteit van de bomen in de openbare ruimte belangrijker dan de kwantiteit. Kwaliteit betekent goed beheerbare, veilige en gezonde bomen. Het is belangrijk om al in de ontwerpfase van een ruimtelijke plan rekening te houden met de eisen van een efficiënt groenbeheer en -onderhoud.

De gemeente hecht daarbij ook aan een duurzame inrichting. 'De juiste boom op de juiste locatie' is daarbij het uitgangspunt, want een boom kan langer gezond en veilig blijven staan als de groeiplaats passend is voor de betreffende soort. Bij die keuze speelt uiteraard ook de gewenste statuscategorie, met de bijbehorende functie en het gewenste eindbeeld van de boom een rol.

De uitgangspunten voor het ontwerp omvatten ook eisen waar een duurzame inrichting aan moet voldoen. Als het niet mogelijk is om aan deze eisen te voldoen, kan de gemeente ervoor kiezen om, uiteraard met een goede onderbouwing, van die eisen af te wijken.

Uitvoeringsfase

Vanzelfsprekend zijn de eisen en randvoorwaarden ten aanzien van bomen in een uitvoeringsbestek leidend. Ook adequaat toezicht op de uitvoering is essentieel. Het Handboek Bomen geeft in hoofdstuk 2: 'Werken rond bomen' een aantal bepalingen die in een bestek kunnen worden opgenomen rond het behoud van bestaande bomen.

Bescherming tijdens werkzaamheden

Bomen kunnen ernstig te lijden hebben van werkzaamheden zoals maaien, graven, bouwen, ophogen, bronbemaling en het tijdelijk stallen van materieel of bouwmaterialen onder de kroonprojectie. Die schade is niet altijd meteen te zien, soms worden de gevolgen pas na jaren zichtbaar. Degenen die civiele constructies uitvoeren zijn zich vaak helemaal niet bewust van de effecten van hun handelen op de bomen, daarom is het extra belangrijk om randvoorwaarden op te nemen in het bestek. De gemeente Noordwijkerhout hanteert de hiervoor genoemde bepalingen uit het Handboek Bomen als basisvoorwaarden.

GEEF BOMEN DE RUIMTE

In de gemeente Noordwijkerhout groeien de bomen in parken en ruime groenvlakken zoveel mogelijk vrijuit. In dorpen en steden krijgen bomen meestal niet de ruimte om zich volledig natuurlijk te ontwikkelen. Mensen stellen nu eenmaal bepaalde eisen aan de vorm van bomen. Zo worden de bomen vaak zo gesnoeid dat er onder de kroon een takvrije ruimte is, iets wat in de natuur niet vanzelfsprekend is.

Verder zijn de (groei)omstandigheden in bebouwd gebied meestal minder gunstig, waardoor bomen daar vaak een stuk minder goed functioneren. De gemeente heeft zich ten doel gesteld om binnen 15 jaar 95 procent van de bomen het predicaat 'goed' te kunnen geven. Een ambitieus doel, waar heel wat inspanning voor nodig is. Daarbij is het vooral belangrijk om boom en groeiplaats goed op elkaar af te stemmen: het principe 'de juiste boom op de juiste plaats'.

Bovengrondse ruimte

De bovengrondse ruimte die een boom nodig heeft is de ruimte die de volwassen boomkroon uiteindelijk inneemt. Die ruimte wordt bepaald door de boomgrootte (de gemeente hanteert de categorieën 1^e, 2^e of 3^e grootte), de kroonvorm, de snoeivorm en de opkroonhoogte. De kwaliteit van de bovengrondse ruimte wordt mede bepaald door andere inrichtingselementen. In Noordwijkerhout speelt ook de invloed van de kust daarbij een rol.

Ondergrondse ruimte

Hoe beter de groeiplaats, hoe beter de boom zich ontwikkelt. Het Handboek Bomen gaat in hoofdstuk 4: 'Aanleg groeiplaatsen voor bomen' uitgebreid in op de eisen die bomen stellen aan hun groeiplaats. Die eisen verschillen per boomsoort en per bodem, maar hangen altijd samen met bodemaspecten als de lucht- en vochthuishouding, de aanwezige voedingselementen, het bodemleven en de zuurgraad en het zoutgehalte.

De gemeente vermijdt zo veel mogelijk groeiplaatsen in de verharding. Op een aantal locaties, voornamelijk in het centrum, is dit niet altijd mogelijk.

Kabels en leidingen

Bij voorkeur liggen kabels en leidingen in de grond buiten de beïnvloedingssfeer van bomen. De randvoorwaarden voor graafwerkzaamheden en andere bodembewerkingen zijn terug te lezen in hoofdstuk 2 van het Handboek Bomen: 'Werken rond bomen'. Bedrijven die grondwerkzaamheden verrichten moeten zich daarnaast houden aan de algemene regelgeving van de gemeente Noordwijkerhout.

Keuze beheervorm en boomsoort

Een divers bomenbestand, met veel verschillende soorten en cultivars, zorgt niet alleen voor een gevarieerd beeld, maar helpt ook om de verspreiding van (meestal soortspecifieke) ziekten en aantastingen te beperken. De gemeente Noordwijkerhout heeft een voorkeur voor boomsoorten die passen in de omgeving, zowel qua beeld als qua groeieisen, en die duurzaam kunnen uitgroeien. De gemeente kiest liever voor iepen, eiken, lindes en essen dan voor wilgen of populieren.

Op bepaalde locaties, zoals winkelgebieden of begraafplaatsen, kan de gemeente kiezen voor boomsoorten en -vormen die meer en intensiever onderhoud vragen. Mits die bomen ook in de toekomst dat onderhoud kunnen blijven krijgen.

Bij de soortkeuze moet de gemeente ook rekening houden worden met het gebruik van de locatie. Zo zijn vruchtdragende bomen bijvoorbeeld niet wenselijk boven een parkeerplaats of bij een speeltuin (wespenoverlast) en zijn grote, breed uitgroeïende bomen, die in de toekomst veel licht kunnen wegnemen, niet altijd een goede keuze naast een woonhuis of tuin.

Bij bomen die voor lange tijd worden aangeplant is het goed om te kiezen voor soorten en cultivars die minder gevoelig zijn voor ziekten of aantastingen. En langs (doorgaande) hoofdstructuren waar een eenduidig beeld gewenst is, kan de gemeente kiezen voor dezelfde soort, maar daarbinnen een afwisseling van cultivars. Daarbij is wel belangrijk dat deze bomen langere tijd kunnen blijven staan en dat hun groeiplaats daarop berekend is. Buiten de bebouwde kom wil de gemeente in de keuze voor structuren en soorten zoveel mogelijk aansluiten bij het karakteristieke landschap van de bollenstreek.

Het is belangrijk om de keuze voor een bepaalde soort bewust te maken en daarbij ook rekening te houden met de planning van het beheer en onderhoud in de toekomst. In het algemeen geldt dat de gemeente al in het ontwerp rekening houdt met het toe te passen beheer. Zo krijgt iedere boom een goede groeiplaats én passend onderhoud, waarmee hij zijn functie ook in de toekomst kan blijven vervullen.

HOOFDSTUK 5

DUURZAAM BOMENBEHEER

Iedere boom is op zijn eigen manier belangrijk. Binnen het gemeentelijk bomenbestand van de gemeente Noordwijkerhout heeft iedere boom zijn eigen rol in het bepalen van het eigen karakter van het gebied. Het bomenbestand functioneert echter nog niet optimaal. Een behoorlijk deel van het gemeentelijke bomenbestand voldoet nog niet aan het uitgangspunt van 'de juiste boom op de juiste plek' en lang niet iedere boom zal zich kunnen ontwikkelen tot het beoogde eindbeeld. De gemeente zal hier een slag in moeten maken.

Iedere boom verdient de aandacht die past bij zijn functie en beleidsstatus, zowel in tijd als in geld. De gemeente voert cyclisch onderhoud uit, waarbij de bomen in een cyclus van 3 jaar efficiënt, effectief en kwalitatief goed worden onderhouden. In elke situatie en bij ieder beheervraagstuk zoekt de gemeente naar de meest duurzame en toekomstgerichte oplossing, passend bij de functie van de boom.

De gemeente pakt ziekten en aantastingen zo veel mogelijk op een proactieve manier aan. Veiligheid en beheerbaarheid zijn daarbij de belangrijkste overwegingen.

Ambities en doelstellingen

- De juiste boom op de juiste locatie.
- Versterken van structuren.
- Versterken van het eigen karakter door gebiedseigen bomen en vormbomen.
- Investeren op een goede kwaliteit van de bomen.
- Een duurzaam bomenbestand.

De gemeente Noordwijkerhout is licentiehouder van het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen. Dat betekent dat binnen de gemeente de in het Handboek Bomen vastgelegd kwaliteitseisen voor inspectie en onderhoud van toepassing zijn, tenzij specifiek anders wordt vermeld.

Alle inspecties en werkzaamheden aan bomen worden uitgevoerd door aantoonbaar vakbekwame mensen.

ONTWIKKELING VAN HET BOMENBESTAND

Het huidige bomenbestand van de gemeente Noordwijkerhout is het resultaat van keuzes die in het verleden zijn gemaakt en handelingen die in het verleden zijn uitgevoerd, of juist zijn nagelaten. Vaak speelden daarbij andere overwegingen een rol dan beheertechnische. Het gevolg is dat er diverse bomen op de verkeerde plek staan: groeiplaats en locatie zijn niet altijd geschikt zijn voor de gekozen soort of grootte. Daardoor laat ook de conditie en/of beheerbaarheid van deze bomen te wensen over.

Op diverse plekken, vooral in het centrum, staan vormbomen en jonge bomen die een grotere snoei inspanning nodig hebben, zoals vormsnoei of begeleidings snoei. Dat geldt vooral in de eerste jaren, om te komen tot een aanvaard boombeeld waarbij geen snoeiingrepen meer nodig zijn. In de toekomstige inspectie- en onderhoudscycli zal er meer aandacht zijn voor de juiste snoei naar behoefte.

Binnen de gemeente Noordwijkerhout staan veel bomen van de 1^e grootte die niet hun beoogde eindhoogte kunnen halen. Ongeveer 40 procent van het bomenbestand heeft een verminderde conditie. In een aantal gevallen kan het beeld verbeterd worden door (snoei)achterstanden weg te werken en met eventueel wat extra maatregelen binnen het reguliere onderhoud.

Op diverse locaties zijn in het verleden bomen verwijderd maar is inboet achterwege gebleven. In de komende onderhoudscyclus zullen deze ontbrekende bomen alsnog worden aangevuld.

Daar waar het onderhoud in de reguliere cyclus niet voldoende is, moeten de huidige, niet goed functionerende bomen op termijn vervangen worden door beter passende soorten met passend ingerichte groeiplaatsen. Het meest (kosten)efficiënt is om het vervangen van bomen zo veel mogelijk mee te nemen in toch al geplande renovaties of herinrichtingsprojecten. Op plekken waar de komende jaren geen andere projecten in de openbare ruimte zullen starten, moeten de bomen als apart project vervangen worden. Om welke locaties en bomen het precies gaat zal over 3 jaar duidelijk worden, wanneer een complete inspectie- en onderhoudscyclus is afgerond en van alle bomen de veiligheids- en onderhoudsgegevens up to date zijn.

Niet alle knelpunten in het beheer zijn op korte termijn op te lossen met efficiënter en kwaliteitsgericht onderhoud. De gemeente Noordwijkerhout accepteert dat haar bomenbestand niet op korte termijn volledig op orde zal zijn en dat er locaties zijn waar maatwerk in het beheer nodig blijft. Wel zorgt de gemeente dat alle knelpunten goed in beeld zijn, zodat deze op termijn alsnog verholpen kunnen worden.

DIFFERENTIATIE BOMENBESTAND

De gemeente Noordwijkerhout heeft haar bomen ingedeeld in 3 statuscategorieën en maakt onderscheid tussen waardevolle solitaire bomen, structuurbomen, en overige, functionele bomen. Bij die beleidsstatus hoort ook een beoogde omlooptijd, die bepaalt welke mate van inspanning, ook financieel gezien, passend is.

Bij waardevolle solitaire bomen en structuurbomen doet de gemeente bij beheermaatregelen aan de boom of werkzaamheden in de buurt van de boom meer moeite om de boom of de structuur in stand te houden.

De investeringsbereidheid voor instandhouding is relatief hoog. Dat houdt in dat er extra inspanningen worden gedaan op gebied van onderzoek en monitoring, dat een bepaalde mate van overlast geaccepteerd wordt en dat actief wordt gezocht naar passende maatregelen om de boom in stand te houden.

Bij herinrichtingsprojecten zet de gemeente in op bescherming en waar mogelijk positie- en groeiplaatsverbetering van de boom of structuur. In principe moet een waardevolle boom of structuurboom behouden blijven, tenzij er sprake is van een veiligheidsrisico. Veiligheid gaat altijd voor, ook op maatschappelijke belangen, en als de veiligheid niet gewaarborgd kan worden is kap soms de enige optie. Dat kan overigens alleen met een ontheffing van het kapverbod, waarbij de noodzaak tot kappen goed onderbouwd moet worden. Dit geldt ook voor waardevolle solitaire bomen die eigendom zijn van particulieren.

Bij boomstructuren gaat het vooral om het behoud van de lijn of het vlak. Het gaat om het functioneren van het geheel. De gemeente kan dan ook bepalen dat minder vitale bomen moeten wijken als dit de structuur als geheel ten goede komt. De richtlijnen voor goed functionerende boomstructuren zijn uitgewerkt in het meerjarig cyclisch beheerplan.

Overige gemeentelijke bomen (de zogenaamde functionele bomen) dienen vooral als groene aankleding van de omgeving. Bomen die niet (meer) goed functioneren, kunnen relatief makkelijk vervangen worden. Ook hier geldt dat een ontheffing van het kapverbod nodig is en dat de reden voor vervanging goed onderbouwd moet worden. Als in een straat meerdere bomen tegelijk vervangen worden (minimaal 20 procent), dan is het mogelijk om, binnen door de gemeente gestelde kaders, bewoners een keuze te laten maken welke boomsoorten teruggeplant moeten worden.

Bij herinrichtingswerkzaamheden is vervanging van functionele bomen meestal de beste optie, omdat de beoogde omlooptijd van functionele bomen meestal redelijk synchroon loopt met die van andere (inrichtings)elementen in de openbare ruimte. Alleen als de resterende levensverwachting van de bomen nog zo hoog is dat ze naar alle waarschijnlijkheid nog een omlooptermijn mee kunnen, kan de gemeente overwegen om extra inspanningen te doen om de bomen te behouden.

Vaak spelen financiële overwegingen een belangrijke rol in de keuze tussen in stand houden of kappen. De Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB) heeft richtlijnen opgesteld waarmee aan een boom een monetaire waarde kan worden toegekend. Bomen met een hogere beleidsstatus zijn volgens deze richtlijnen ook meer geld waard. Ook de financiële investeringsbereidheid van de gemeente is bij waardevolle bomen het grootst (en bij functionele bomen het kleinst). De monetaire waarde volgens de NVTB-normen kan worden afgezet tegen de waarde van andere elementen in de openbare ruimte en tegen de kosten om de bomen te behouden. Op die manier kan de gemeente eenduidige, weloverwogen en goed te verantwoorden beslissingen nemen.

CYCLISCH ONDERHOUD

Een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand, dat is het doel van het onderhoud. Daarbij ligt de nadruk op monitoring en preventief beheer.

Volgens het Burgerlijk Wetboek (Boek 6, artikel 162) hebben alle (boom)eigenaren in Nederland een zorgplicht. Dat houdt in dat iedere eigenaar wettelijk verplicht is om voldoende zorg aan zijn eigendommen te besteden, zodat anderen er geen overmatige overlast of schade van ondervinden. Als het nalaten van zorg tot (letsel)schade leidt, kan de eigenaar voor deze schade aansprakelijk worden gesteld. Voor boomeigenaren en -beheerders is het daarom belangrijk dat zij hun bomen periodiek op veiligheidsaspecten (laten) controleren, noodzakelijke maatregelen uitvoeren én dat zij dit registreren zodat ze kunnen bewijzen dat ze aan hun zorgplicht hebben voldaan.

De gemeente Noordwijkerhout inspecteert en onderhoudt haar bomen in een cyclus van 3 jaar. De gemeente volgt daarbij een vast stappenplan van inventariseren, besluiten, voorbereiden en uitvoeren. De gemeente streeft naar een bomenbestand waarbij binnen de komende 15 jaar 95 procent van de bomen kwalitatief goed moet zijn, dus met voldoende conditie en zonder snoeiachterstanden. Met dit streven voldoet de gemeente tegelijkertijd ook aan de zorgplicht.

Het beheer van de gemeentelijke bomen in Noordwijkerhout is eenduidig, gericht op het beoogde eindbeeld dat bij de beleidsstatus van de boom hoort. Beheermaatregelen bestaan uit logische, realistisch en niet tegenstrijdige stappen om tot dit beoogde eindbeeld te komen. De gemeente gebruikt hierbij de richtlijnen en voorschriften uit het Handboek Bomen.

De gemeente Noordwijkerhout wil uiteindelijk, op de lange termijn, een bomenbestand waarvan minimaal 70 procent van de bomen van inheemse, gebiedseigen soorten zijn. Met daarbinnen zoveel mogelijk diversiteit in groeivormen, soorten en cultivars. Bij het vervangen van bomen houdt de gemeente daar in de soortkeuze rekening mee.

De vele vormbomen in het centrum en op de strandwallen vertegenwoordigen een specifieke cultuurhistorische waarde. Ze zijn karakteristiek voor de bollenstreek en benadrukken de eigen identiteit van de gemeente. Deze vormbomen vereisen echter wel een intensief beheer.

Er zijn ook plekken in de gemeente waar het beheer een stuk extensiever kan zijn. In parken en ruime groenvlakken is ruimte om bomen vrijuit te laten groeien. Bij deze bomen hoeft hooguit veiligheidssnoei te worden uitgevoerd.

Een deel van het bomenbestand staat de komende jaren nog niet op een optimale groeiplaats. Dat betekent dat er de komende jaren nog beheerknelpunten te verwachten zijn. Dat houdt ook in dat er aanvullende maatregelen nodig kunnen zijn, gekoppeld aan de functie van de boom. Het belangrijkste overkoepelende uitgangspunt hierbij is dat het aantal gemeentelijke bomen binnen de gemeentegrenzen minimaal gelijk blijft en dat de boomnorm van minimaal 0,4 boom per inwoner gehaald wordt. Als een boom geveld moet worden komt er een voor die locatie passende boom terug. En als het aantal inwoners toeneemt, moeten er meer bomen bij geplant worden.

De gemeente wil een goed beeld hebben van haar complete bomenbestand, niet alleen van het aantal bomen, maar ook van de conditie en toekomstverwachting van iedere boom. Deze gegevens zijn nodig om goede en onderbouwde beheerafwegingen te kunnen maken. De werkwijze voor het dagelijks beheer is vastgelegd in een meerjarig, cyclisch beheerplan, dat het onderliggend tactisch document is van dit bomenbeleid. In het beheerplan zijn alle noodzakelijke, jaarlijks terugkerende activiteiten geborgd en op logische wijze in een tijdspad uitgezet. Ook passende maatregelen bij overlast zijn in dit plan uitgewerkt.

De gemeente betreft haar inwoners bij het bomenbeheer. Met heldere, eenduidige en toegankelijke informatie maakt de gemeente aan inwoners duidelijk waarom bepaalde beheermaatregelen wel of niet genomen worden.

Ook wil de gemeente wil duidelijke informatie bieden over andere boomgerelateerde zaken die voor bewoners van belang kunnen zijn, om zo vragen en meldingen voor te kunnen zijn. Het is niet de bedoeling dat bewoners zelf bomen gaan beheren. De gemeente geeft inwoners graag de mogelijkheid om op bepaalde plekken het groenbeheer op zich te nemen, maar bomen vallen hier niet onder. In sommige gevallen is wel het (gedeeltelijk) beheer van boomspiegels mogelijk. In dat geval wordt in het beheerplan duidelijke eisen en richtlijnen vastgelegd.

Voor het gemeentelijke bomenbeheer is een bepaald budget beschikbaar. Dat is uiteraard niet onuitputtelijk, de gemeente moet er zorgvuldig mee omgaan. Het goed plannen van onderhoud en het combineren van diverse werkzaamheden en werkgangen kan kosten besparen. Tijdig snoeien en het vervangen van slechte bomen leidt tot een beter bomenbestand, en daarmee ook tot minder beheerkosten in de toekomst.

ZIEKTEN EN AANTASTINGEN

Ziekten en aantastingen zijn een bedreiging voor het duurzaam voortbestaan van bomen. In de gemeente Noordwijkerhout komen verschillende boomziekten voor. Voor iedere ziekte of aantasting moet de gemeente bepalen welk risico het oplevert voor de boom, en daarmee voor de veiligheid van de omgeving (mechanische problemen, als voor het bomenbestand als geheel (verspreiding).

In het algemeen geldt dat bomen met een mindere conditie vatbaarder zijn voor ziekten en aantastingen. Vaak is de mindere conditie te wijten aan een niet toereikende groeiplaats.

Afhankelijk van de impact van de betreffende ziekte of aantasting moet de gemeente bepalen wat passende zijn. Dat is ook afhankelijk van de beleidsstatus van de aangetaste boom of bomengroep. Bij waardevolle solitaire bomen kijkt de gemeente of de boom met extra ingrepen nog enige tijd te behouden is. Bij boomstructuren kijkt de gemeente vooral naar de toekomstverwachting van de structuur als geheel. In sommige gevallen zal het nodig zijn om de aangetaste bomen te vervangen door bomen van een andere soort. Bij de functionele bomen en bosplantsoenvakken bepaalt in de eerste plaats de veiligheid en vervolgens de beheerbaarheid (de benodigde beheeringrepen afgewogen tegen de kosten ervan) of de boom kan blijven staan of vervangen moet worden.

LAST VAN BOMEN

Bomen dragen bij aan een prettige groene leefomgeving en zijn belangrijk voor de leefbaarheid. Soms veroorzaken bomen echter overlast. Bladeren of vruchten laten vallen, schaduw geven, het laten vallen van dode takken, het is wat bomen nou eenmaal doen maar het kan voor mensen heel hinderlijk zijn.

In het verleden zijn niet altijd de goede keuzes gemaakt, waardoor er in de gemeente Noordwijkerhout nu bomen staan die ongewenste effecten hebben, zoals (zwarte) schaduwwerking, (zwarte) uitzichtsderving, bestratingsopdruk, insecten- en vogeloverlast, of overlast door vallende bladeren, takken of vruchten.

Overlast is natuurlijk altijd subjectief, wat de een als extreem overlast ervaart vindt een ander er gewoon bij horen. Last van schaduw, bladeren, insecten en vogelpoep zijn geen reden om een boom te verwijderen. Toch kunnen er situaties zijn waarin de overlast zo groot is dat kappen gerechtvaardigd is. De gemeente Noordwijkerhout stelt in het bomenbeheerplan duidelijke criteria op voor wat de gemeente verstaat onder onacceptabele overlast. Op basis van deze criteria kunnen inwoners, na vakkundig onderzoek, een omgevingsvergunning voor kappen aanvragen voor de overlast gevende boom.

Veel overlast van bomen kan voor de toekomst voorkomen worden als bij nieuw aan te planten bomen weloverwogen keuzes worden gemaakt wat betreft de locatie, de soort en het beheer van nieuw aan te planten bomen.

Procedure

De procedure bij overlast is als volgt: de bewoner(s) meldt/melden de overlast bij de gemeente. Een boomtechnisch deskundige beoordeelt de situatie. Is de situatie op basis van de door de gemeente vastgestelde criteria onacceptabel, dan kan de gemeente overwegen maatregelen te treffen. Allereerst bekijkt de gemeente of de overlast verholpen kan worden met boombehoudende maatregelen, zoals snoeien. Als de boom al ingepland staat voor een periodieke snoeironde die op korte termijn zal plaatsvinden, dan onderneemt de gemeente geen extra actie. Als er sprake is van een onderhoudsachterstand dan kan de gemeente besluiten om eerder te snoeien dan in de planning is vastgelegd.

De gemeente kiest altijd voor de minst ingrijpende maatregel waarmee de overlast opgelost kan. Het beschermingsniveau van een overlastgevende boom bepaalt mede hoeveel moeite wil doen om de boom te behouden. Zo zal de gemeente bij een beschermwaardige boom eerder kiezen voor boomsparende maatregelen, terwijl functionele bomen in een woonstraat eerder vervangen zullen worden.

Als een of meerdere bomen worden verwijderd bepaalt de gemeente of er passende ruimte is voor nieuwe aanplant. De gemeente neemt in die overweging ook mee of die eventuele nieuwe aanplant in de toekomst weer overlast kan gaan geven.

HOOFDSTUK 6

UITVOERING VAN BELEID

COMMUNICATIE

Bomen zijn bepalend voor het straatbeeld. Maar ze zijn niet alleen mooi, onze gezondheid is gebaat bij een groene leefomgeving. Ze bieden onderdak aan insecten en vogels. Bomen hebben voor veel mensen een emotionele waarde. Zo heeft iedereen wel een favoriete boom en er zijn zelfs inwoners die 'hun' boom tot op de wortels toe herkennen. We kunnen eigenlijk niet zonder bomen. En daarom is het zo belangrijk voor de gemeente om over bomen te communiceren én om de inwoners te betrekken bij het groen in de openbare ruimte.

Ambities en doelstellingen

- Ruimte voor inwoners.
- Begrijpelijke en eenduidige communicatie.
- Bewoners mogen, binnen gestelde kaders, meedenken.

Met duidelijke, begrijpelijke en eenduidige communicatie betreft de gemeente Noordwijkerhout haar inwoners en andere belanghebbenden bij het gemeentelijke bomenbeheer.

Wat betekent dat: duidelijk, begrijpelijk en eenduidig communiceren? De volgende aspecten spelen een rol:

- Frequentie. Hoe vaak moet de gemeente communiceren over de bomen?
- Onderwerpen en situaties. Welke onderwerpen en situaties zijn het waard om over te communiceren?
- Beschikbare middelen. Welke middelen zet de gemeente Noordwijkerhout in? En hoe zijn deze beschikbare middelen het beste in te zetten?
- Doelgroep. Aan wie is de communicatie gericht?
- Participatie. Hoe betreft de gemeente inwoners bij de bomen in de gemeente?

Communicatie is duidelijk, begrijpelijk en eenduidig als er antwoord wordt gegeven op de volgende vragen:

- Wat gaat er gebeuren?
- Wanneer vindt het plaats?
- Hoe zijn de bomen betrokken?

Andere belangrijke uitgangspunten zijn:

- Communicatie is proactief, en is vragen en/of onduidelijkheden van belanghebbenden voor.
- De informatie is voor iedereen hetzelfde.
- Er wordt niets gecommuniceerd zonder goed overleg met de verantwoordelijke beleidsmedewerker Groen & Milieu en de beleidsmedewerker Communicatie van de gemeente Noordwijkerhout.

Frequentie

Hoe vaak er gecommuniceerd moet worden hangt af van het onderwerp en de situatie, het middel en de doelgroep. In uitzonderlijke situaties zoals een groot (her)inrichtingsplan moet de gemeente een communicatieplan opstellen, dat specifiek ingaat op de communicatiebehoefte in de verschillende stadia van het betreffende project.

Onderwerpen en situaties

Miscommunicatie, te late communicatie of zelfs helemaal geen communicatie, het is voer voor weerstand. Betrokkenen kunnen het gevoel krijgen dat de gemeente bewust informatie achterhoudt of hen bewust niet wil betrekken.

Het is belangrijk om weerstand voor te zijn en alle betrokkenen voldoende te informeren. Doel van deze communicatie is dat alle betrokkenen zich (mede-)eigenaar van het onderwerp of de situatie voelen.

Hieronder staan een aantal onderwerpen en situaties beschreven die het waard zijn om over te communiceren, en waarom.

Gemeentelijke voorstellen en / of besluiten

Open kaart spelen is soms een plicht maar veel vaker is het een *must*. Inspraak is in veel gevallen een gemeentelijke verplichting, uitgewerkt in de gemeentelijke inspraakverordening.

Daarnaast begrijpen inwoners gemeentelijke voorstellen en besluiten beter als de gemeente hen meeneemt in het proces en ze in sommige gevallen zelfs mogen meedenken. *Verderop* in dit hoofdstuk wordt het onderwerp participatie nader uitgewerkt.

Werkzaamheden rondom bomen

Werkzaamheden in de openbare ruimte hebben niet alleen gevolgen voor de bomen die er staat, maar ook voor de mensen die op wat voor manier dan ook te maken hebben met die openbare ruimte. Daarom is communicatie over de werkzaamheden rondom bomen gewenst, zowel intern als extern. Zo weet iedereen wat er precies gaat gebeuren. Dat is belangrijk in het kader van verwachtingenmanagement en, voor de uitvoerende medewerkers van de gemeente, in het kader van verantwoordelijkheid.

Boomonderzoeken

Een boomveiligheidscontroleur krijgt vaak vragen als hij of zij aan het werk is. Inwoners zien opeens mensen met veiligheidshesjes door hun straat lopen die uitvoerig naar de bomen in de straat kijken. Het eerste wat zo'n inwoner denkt is 'moet die boom weg?' De meeste mensen weten niet dat bomen onderzocht kunnen worden met diverse methoden om erachter te komen hoe het met de boom gaat, tenzij de gemeente hierover communiceert.

Kappen van bomen

Voor het kappen van beschermwaardige bomen en boomstructuren is een omgevingsvergunning, activiteit kappen, nodig. Het besluit om een boom te kappen kan genomen worden uit veiligheidsoverwegingen, of vanwege beleidsuitgangspunten voor het beheer. De gemeente publiceert iedere week een overzicht van nieuw aangevraagde en verleende ontheffingen van het kapverbod.

Ter informatie

Goed nieuws is het communiceren waard. Bijvoorbeeld dat een bepaalde boom het goed maakt na groeiplaatsverbeterende maatregelen. Ook een *follow-up* na eerdere communicatie over beheer is altijd aan te raden, zo zien inwoners de positieve gevolgen van beheermaatregelen.

Daarnaast is het zinvol om inwoners meer informatie te geven over de bijzondere bomen in de gemeente, en waarom ze zo waardevol zijn. Dit vergroot het draagvlak voor behoud van de groene leefomgeving en de bomen daarin.

Beschikbare middelen

Een combinatie van social media, gemeentelijke middelen, de pers en een persoonlijke benadering levert het grootste bereik op.

De gemeente Noordwijkerhout maakt gebruik van de volgende communicatiemiddelen:

- Social media: Facebook, Twitter;
- Gemeentelijke website;
- Nieuwsbrief over bomen;
- Ongeadresseerde en geadresseerde brieven;
- Enquêtes;
- Burgerpanel, dat gebruikt kan worden als klankbordgroep voor specifieke situaties;
- Bijeenkomsten op het gemeentehuis en / of in wijkcentra;
- Pers:
 - o Buijze Pers/ Teylinger Nieuwsblad - een van de vijf lokale kranten voor de Duinen Bollenstreek. (In deze regio verschijnt ook de Weekendkrant van Buijze Pers)
 - o Noordwijkerhoutswaekblad (<http://www.noordwijkerhoutswaekblad.nl/>)

De gemeente Noordwijkerhout wil op de gemeentelijke website een aparte pagina gaan wijden aan de bomen in de gemeente. Een logische plek om alle relevante informatie over bomen te bundelen.

Wanneer is welk middel het meest geschikt?

Wat betreft communicatie kan onderscheid gemaakt worden tussen *nice to know* en *need to know*.

Nice tot know houdt in: interessant om te weten maar niet noodzakelijk. Hieronder valt bijvoorbeeld informatie over waardevolle bomen, opvolging van eerdere communicatie over beheer of het delen van bijzondere situaties.

De tweede categorie, *need to know*, omvat de informatie die voor de betrokkenen noodzakelijk is om te weten. Hieronder vallen onderwerpen als geplande werkzaamheden rondom bomen, of het delen van tussentijdse resultaten.

Kijkend naar de beschikbare middelen zijn de social media het meest geschikt voor de categorie *nice to know*. Denk hierbij aan mooie afbeeldingen en korte video's. Maar ook stellingen of het oproepen tot deelname aan een enquête zijn geschikte onderwerpen voor social media.

Voor de *need to know*-communicatie is vaak meer tekst en uitleg nodig. Hievoor lenen zich de gemeentelijke middelen en de pers. Ook een persoonlijke benadering werkt goed, om om zo nog meer betrokkenheid te generen.

Doelgroep

Inwoners

Als het gaat om reguliere bomen is communicatie gericht op buurtbewoners gewenst, zoals de bewoners van de straat of buurt waar de betreffende bomen staan. Informatie over waardevolle bomen gaat alle inwoners van de gemeente aan.

Betrokken organisaties

Dit zijn de Stichting Dorpsbehoud Noordwijkerhout, de ondernemersverenigingen, de wijkverenigingen, de woningbouwverenigingen en alle andere betrokken organisaties binnen de gemeente Noordwijkerhout.

Politiek

Beleid kan pas worden gerealiseerd als de juiste instrumenten worden ingezet en als de betrokken medewerkers van de gemeente weten hoe ze moeten handelen. Deze borging komt tot stand in bijvoorbeeld interne informatiebijeenkomsten, workshops maar ook door schriftelijke communicatie. Iedereen binnen de gemeente die ook maar iets te maken heeft met bomen óf ermee te maken kan krijgen wordt continu op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen rond het bomenbeleid en -beheer.

Als het gaat om het rapporteren van de beleidsdoelstellingen bestaat de delgroep uit het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Communicatieplan

In uitzonderlijke situaties, zoals een groot (her)inrichtingsplan, is het advies om een communicatieplan op te stellen. Elk communicatieplan bevat de volgende elementen:

- Doelgroep;
- Doel van het communicatieplan (uiteraard SMART geformuleerd);
- Boodschap;
- Probleemanalyse;
- Beschikbare communicatiemiddelen per doelgroep;
- Planning;
- Plan van aanpak – taken en rolverdeling.

PARTICIPATIE

Zowel bij de inrichting met bomen als bij het beheer en onderhoud ervan weegt de gemeente het belang van inwoners mee. Waar mogelijk mogen inwoners en andere belanghebbenden meedenken en hun wensen kenbaar maken, binnen heldere, vastgelegde kaders. Die kaders zijn gebaseerd op het belang van de openbare ruimte als geheel en de positie van de bomen daarin. Het gemeentelijk participatiebeleid is uiteindelijk leidend in de manier waarom inwoners worden betrokken.

Bij specifieke projecten, waarbij een groot aantal bomen vervangen wordt (meestal in het kader van reconstructie) kan de gemeente een keuzelijst aan bewoners voorleggen waarin ze een keuze kunnen maken voor bepaalde boomsoorten of geschikte plantlocaties, uiteraard binnen de gemeentelijke kaders van de juiste boom op de juiste plek.

Ook kan de gemeente bestaande overlast die op voorhand al bekend is meenemen als input in het planontwerp.

Inwoners worden het meest betrokken bij de functionele bomen en het beheer ervan. Deze bomen staan voornamelijk in de woonwijken. Ook is de omlooptijd van deze categorie bomen het kortst, waardoor veranderingen op relatief korte termijn kunnen worden doorgevoerd. Inwoners die zelf (mee) mogen beslissen over bomen in hun eigen zullen die bomen eerder zien als 'hun' bomen en minder snel overlast ervaren.

Zelfbeheer

Binnen de gemeente Noordwijkerhout bestaat de mogelijkheid om groen, waaronder ook de boomspiegels, zelf te beheren (uiteraard binnen vastgestelde kaders). Voor waardevolle bomen in particulier eigendom geldt dat de eigenaar een verplichting heeft om de boom goed te onderhouden. In de eerste plaats om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht in het kader van de veiligheid, maar ook om de bijzondere waarde van de boom voor de gemeenschap te behouden.

FINANCIËN

Voor het verzorgend beheer en structurele beheerzaken wordt, op basis van het cyclisch beheerplan, een totaal benodigd budget opgesteld. In dit budget zijn geen onvoorziene omstandigheden en ontwikkelprojecten opgenomen. Deze krijgen een apart budget.

Bij (her)inrichtingsprojecten in de openbare ruimte worden bomen, hun groeiplaatsen en eventuele nazorg gefinancierd vanuit de projectgelden. Deze projecten hoeven dus niet bekostigd te worden uit het budget voor dagelijks beheer. In de ontwerpplannen is een aparte bomenparagraaf opgenomen, waarin het benodigde budget voor de bomen apart wordt benoemd.

Ook in de meerjarenbegroting worden de kosten voor eventuele projecten niet opgenomen. Dergelijke projecten zullen een positieve impuls geven aan de kwaliteit van het bomenbestand, maar er moeten aparte budgetten voor beschikbaar worden gemaakt.

De gemeente Noordwijkerhout werkt, vanuit haar ambities en doelstellingen, aan de volgende speerpunten:

- × 70 procent inheemse en gebiedseigen soorten;
- × 95 procent kwalitatief goede bomen
- × De juiste boom op de juiste locatie;
- × Vrij uitgroeibare bomen in parken en grote groenvlakken;
- × Een consequente toepassing van 1 op 1 herplant.

Deze speerpunten zorgen de komende jaren voor een aantal grote eenmalige uitgaven. Maar daarmee worden wel achterstanden ingelopen en kunnen slecht functionerende bomen worden vervangen. Ook zijn extra investeringen nodig om bomen met een waardevolle status te kunnen handhaven en de groeiruimte te geven waarmee ze hun geambieerde eindleeftijd kunnen halen.

Het budget wordt geprioriteerd op basis van de statuscategorieën en vervolgens, waar nodig, op basis van de functiegebieden. Bij reguliere bomen die vooral als wijk aankleding dienen zal de gemeente voornamelijk kiezen voor de meest kostenbesparende maatregelen. Bij een waardevolle boom in bijvoorbeeld het centrumgebied heeft de gemeente een grotere investeringsbereidheid, waardoor meer ingrepen mogelijk zijn om de boom langer te behouden.

BELEIDSINSTRUMENTEN EN MONITORING

Jaarlijks wordt geëvalueerd op welke punten de uitvoering van het beleid wringt. Zo kan er op tijd worden bijgestuurd, met andere werkwijzen of instrumenten, of door een betere inzet en instructie van mensen.

Elke 3 jaar wordt gerapporteerd over het gehele bomenbestand van de gemeente Noordwijkerhout. Daarmee wordt gemonitord hoeveel bomen er precies staan, hoe deze verdeeld zijn over de 3 statuscategorieën en hoe het gesteld is met de kwaliteit van de bomen. Door deze gegevens te vergelijken met die uit de voorgaande rapportages en de nulmeting (2015/2017) wordt inzichtelijk hoe het bomenbestand zich in de loop van de jaren ontwikkelt.

BIJLAGEN

BIJLAGE A

Begrippenlijst

BIJLAGE B

Kaders wetgeving en beleid

BIJLAGE C

Aanwijscriteria voor bomen per status

BIJLAGE A BEGRIPPENLIJST

Beheercyclus / onderhoudscyclus

Periode waarbinnen bij een compleet bomenbestand alle benodigde beheermaatregelen worden uitgevoerd, doorgaans met een tijdsduur van 3 jaar.

Biotoop

Beschermingszones waarin bijzondere typen monumenten zijn opgenomen. In dit geval gaat het om de molen- en landgoedbiotopen die de provincie Zuid-Holland als bijzonder waardevol heeft aangewezen.

Bomenbestand

Het totaal van alle houtopstanden binnen een afgebakend areaal.

Bomen Effect Analyse (BEA)

Een Bomen Effect Analyse (BEA) maakt inzichtelijk wat de gevolgen zijn van een voorgenomen project of werk voor de ter plaatse aanwezige bomen. Het uitgangspunt van de BEA is dat bomen, in het perspectief van de projectuitvoering, in hun huidige verschijningsvorm op dezelfde standplaats in ongewijzigde toestand duurzaam behouden blijven. De resultaten van de BEA kunnen worden meegenomen in verdere besluitvorming rond de bouw of aanleg.

Bomenstichting

Landelijke stichting, gevestigd in Amsterdam, die zich via vrijwilligers inzet voor het behoud van bomen. De stichting voert onder andere de regie over de nationale lijst monumentale bomen. Opname op deze lijst biedt bomen echter geen wettelijk beschermde status. Wel wordt de lijst door gemeenteraad gehanteerd als inspiratie en richtlijn voor de eigen bomenlijst. Na vaststelling door de gemeenteraad genieten bomen op een lokale lijst een bij verordening (zie Verordening) beschermde beleidsstatus.

Boombeeld

Categorisering van de onderhoudstoestand van een boom.

Boomkroon

De boomkroon of kruin is het bovenste gedeelte van een boom vanaf het punt dat de opgaande stam is voorzien van een samenstel van dikke en dunne takken met twijgen en loten. Hieraan zitten bij loofbomen de bladeren, bij naaldbomen de naalden.

Boomtechnisch expert / deskundige

Een theoretisch en praktisch deskundige op het gebied van bomen en aanverwante bomenzaken, vaak voorzien van het certificaat 'European Tree Technician'.

Boomveiligheidscontrole en onderhoudsinventarisatie (BVO)

Visuele controle ter beoordeling van de veiligheid en onderhoudsstaat van (individuele) bomen in het kader van de voor bomen geldende wettelijke zorgplicht.

Boomveiligheidscontroleur

Een persoon die op basis van kennis en ervaring in staat is de veiligheidstoestand van een boom te beoordelen (BVC-gecertificeerd).

Boomvervangingsplan / vervangingsprojecten

Plan waarbinnen bomen worden verwijderd en nieuwe bomen worden aangeplant.

Cultivar

Een boomsoort of ondersoort met specifieke eigenschappen.

Cyclisch onderhoud

Onderhoudsregime waarbij opeenvolgend telkens één segment van een bomenbestand voor onderhoud in aanmerking komt. Gebruikelijk is cyclus van 3 jaar en een onderverdeling in 3 segmenten, waarbij elk jaar binnen één segment onderhoud wordt gepleegd.

Elementenverharding

Verharding bestaande uit afzonderlijke elementen zoals tegels of klinkers.

Grienden

Een in regelmatige rijen aangelegde beplanting van wilgen, die telkens in een cyclus van enige jaren worden afgezaagd. De opbrengst bestaat uit (jonge) wilgentenen.

Groeiplaatseisen

De eisen die aan een plantlocatie van een boom worden gesteld, zodat de boom kan uitgroeien tot een gezonde volwassen boom.

Groeiplaatsverbetering

Het bij de aanplant of tijdens de groei van een boom verbeteren van geconstateerde tekortkomingen van de groeiplaats, bijvoorbeeld door het inbrengen van meststoffen, het opheffen van bodemverdichting of het verbeteren van de vochttoestand door drainage of (bij droogte) infiltratie van water.

Halfverharding

Doorlatende verharding die bestaat uit een onsaamhangend materiaal. Voorbeelden van halfverharding zijn grind, gebroken puin en gebroken natuursteen.

Hakhoutwal

Smalle strook opgaande (boom- of struweel)beplanting die is geplant op een grondlichaam en wordt beheerd als hakhout ten behoeve van geriefhout en/of hardhout. De bomen lopen, nadat ze tot op circa 30 à 50 cm zijn teruggesnoeid, op de stronken opnieuw uit. Een boom die beheerd is als hakhout mag, zonder vergunning, teruggesnoeid worden.

Handboek Bomen van Norminstituut Bomen

Boek met gestandaardiseerde kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen.

Houtopstanden

Een of meerdere bomen, een houtsingel of houtwal, hakhout of een grotere (al dan niet lijnvormige) beplanting van heesters en struiken of een beplanting bestaande uit bosplantsoen.

Inboet (inboeten/ingeboet)

Het opnieuw inplanten van bomen op die plaatsen waar eerder exemplaren zijn uitgevallen.

Inheemse boomsoorten

In Nederland van nature voorkomende boomsoorten.

Inrichtingselement

Onderdeel van de inrichting van de openbare ruimte.

Landschapstypen

Indeling van het Nederlandse landschap op basis van natuurlijke elementen, zoals reliëf, vegetatie, waterlopen en de samenstelling van de bodem.

Maaiveld

Het maaiveld geeft de hoogte van het grondoppervlak aan, of eigenlijk het grensvlak tussen ondergrond en de atmosfeer erboven.

Maatschappelijk belang

Een belang wat voor de gemeente en haar inwoners van grote invloed is, zoals de bouw van een school of de verbreding van een onoverzichtelijke, drukke weg.

Monetaire boomwaarde

De waarde van een boom, getaxeerd volgens de meest recente richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). De richtlijnen gelden als de meest deskundige methodiek voor het vaststellen van de geldwaarde van bomen. Deze wordt ook erkend in de rechtspraak.

Natura 2000

Europees netwerk van natuurgebieden waarin, vanuit Europees perspectief gezien, belangrijke flora en fauna voorkomen.

Nazorg

Het één of meerdere jaren (groeiseizoenen) uitvoeren van verzorgingsmaatregelen na aanplanten of het verplanten van bomen, specifiek gericht op het borgen van een structurele hergroei van de bomen op de nieuwe standplaats.

Omlooptijd

De periode tussen de aanplant en de eindleeftijd van een boom.

Ontwerpfase

Fase binnen een proces van ruimtelijke ontwikkeling waarin de toekomstige inrichting van een gebied wordt vastgelegd.

Participatie

Het laten deelnemen van inwoners aan de besluitvorming bij en/of uitvoering van de inrichting van de openbare ruimte.

Quickscan bomen

Een beperkt vooronderzoek met als doel een globale evaluatie, waarin bepaald wordt of de voorgenomen werkzaamheden mogelijk invloed hebben op de aanwezige beplanting. De resultaten van de quickscan kunnen aanleiding zijn voor een uitgebreidere analyse, zoals een Bomen Effect Analyse (BEA).

Verordening

Een voor burgers algemeen bindende regeling, vastgesteld door bijvoorbeeld een gemeenteraad.

Zorgplicht

Wettelijke verplichting van boomeigenaren (gemeenten, provincies, beheerorganisaties, maar ook particulieren) om hun bomen zo te verzorgen dat (letsel)schade door deze bomen in principe zo veel mogelijk wordt voorkomen. Wanneer toch (letsel)schade ontstaat, maar blijkt dat de boomeigenaar door tijdig en juist onderhoud aan de zorgplicht heeft voldaan, zal aansprakelijkheid nader bewezen moeten worden.

BIJLAGE B KADERS WETGEVING EN BELEID

Nationale wetgeving

Burgerlijk Wetboek

Het Burgerlijk Wetboek (BW) beschrijft, onder meer, de rechten en plichten van (grond)eigenaren en beheerders en van partijen die een overeenkomst of contract zijn aangegaan (Boek 6, artikel 162).

Zorgplicht

Het BW heeft, door het benoemen van de 'zorgplicht', directe invloed op de omgang met veiligheidsrisico's bij bomen en op de uitvoering van werkzaamheden, soms uitbesteed bij aannemers, aan bomen. De zorgplicht verplicht een boomeigenaar om zijn bomen zorgvuldig te (laten) beheren, zodat hiermee de veiligheid van de (openbare) ruimte rond de bomen gegarandeerd is.

Erfgrems

In Boek 5, artikel 42, zijn zaken vastgelegd rondom de erfgrems ('burenrecht') en het voorkomen van bomen op of nabij de erfgrems. Er is vastgelegd hoe ver bomen (en heggen) van de erfgrems af moeten staan (respectievelijk 2 en 0,5 meter). In de Algemene Plaatselijke Verordening (zie *verderop*) kunnen hierop afwijkingen vastgelegd zijn. Dit zal in de gemeente Noordwijkerhout bij de volgende wijziging in de Plaatselijke Verordening worden opgenomen.

Wet natuurbescherming 2017

De nieuwe Wet natuurbescherming geldt sinds 1 januari 2017. De wet bestaat onder andere uit drie eerdere, al bestaande wetten: de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. Ook het Besluit uitvoering Europese Houtverordening is hierin opgenomen.

Natuurvisie

Het Rijk en de provincies stellen elk een Natuurvisie op. Doel is het behouden en versterken van de biologische diversiteit, het beschermen van waardevolle landschappen (cultuurhistorisch) en het toepassen van duurzaam beheer bij houtopstanden. Deze natuurvisies zijn richtinggevend voor structuurplannen, beheerplannen en, straks onder de nieuwe Omgevingswet (2019), de Omgevingsplannen van provincies, waterschappen en gemeenten.

Bescherming van soorten en gebieden

De aanwijzing, instandhouding en bevoegdheden van Natura 2000 gebieden, andere nationale natuurgebieden en planten- en diersoorten zijn in de Wet natuurbescherming geregeld. De basis wordt gevormd door de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (hogere Europese regelgeving), aangevuld met specifieke Nederlandse soorten. De oude Flora- en faunawet is grotendeels overgenomen in de nieuwe wet. De lijsten van beschermde soorten zijn wel aangepast. Voor deze beschermde soorten én voor de beschermde gebieden geldt een verbod op verstoring, vernieling, doding en verhandeling. Er zijn een aantal uitzonderingen en mogelijkheden voor ontheffing. Dit is van belang bij praktisch alle werkzaamheden aan en rond bomen.

Bescherming van houtopstanden

Een groot deel van de oude Boswet is overeind gebleven in de nieuwe Wet natuurbescherming. Dit deel van de wet regelt de instandhouding van het bosareaal in Nederland, door bescherming van de houtopstanden buiten de bebouwde kom.

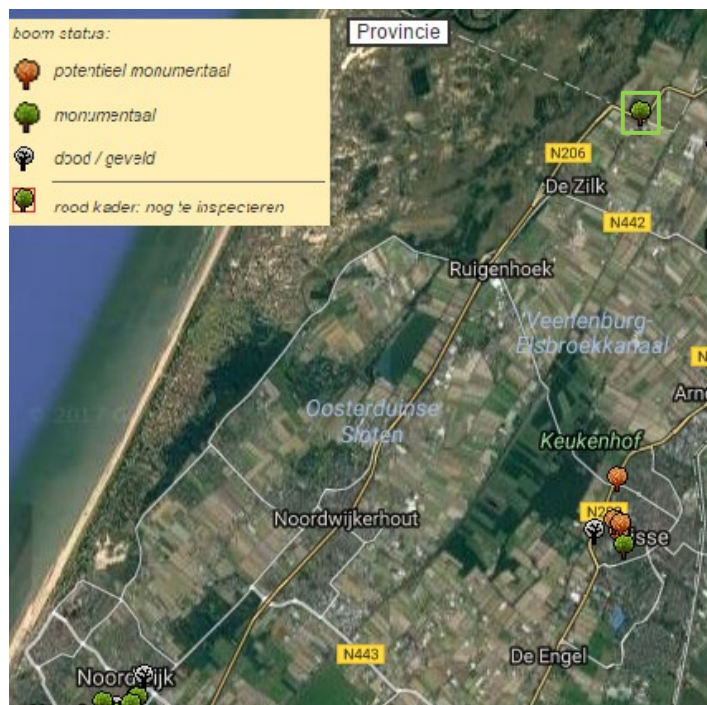
Houtopstanden die onder de Wet natuurbescherming vallen bestaan uit een met bomen beplant oppervlak van 10 are of meer, of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Er geldt in de praktijk een meldingsplicht of een kapmelding bij het kappen van bomen in een houtopstand. Ook moet het perceel binnen 3 jaar opnieuw zijn ingeplant.

De Wet natuurbescherming geldt niet voor:

- Houtopstanden op erven en in tuinen: hier geldt de plaatselijke APV (zie verderop).
- Wegbeplantingen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden die bestaan uit niet-geknotte wilgen en populieren.
- Grienden en hakhout dat periodiek wordt gekapt.
- Italiaanse populieren, linden, paardenkastanjes en treurwilgen.
- Vruchtbomen en windschermen rond boomgaarden.
- Fijnsparren, geteeld als kerstbomen.
- Dunning als verzorgingsmaatregel van de overblijvende houtopstand.
- Vellingswerkzaamheden voor de uitvoering van een bestemmingsplan.

Nationale monumentale bomen (Bomenstichting)

Er bevindt zich 1 nationale monumentale boom (zie *figuur 1*, groen omkaderde boom) binnen de grenzen van de gemeente Noordwijkerhout. Deze bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') staat in het dorp De Zilk en is ook opgenomen in de gemeentelijke lijst waardevolle bomen.

Figuur 1 - Locatie Monumentale boom

Regionaal beleid en regelgeving

Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland 2017

De provincie Zuid-Holland heeft binnen de Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland 2017 al haar wensen en randvoorwaarden vastgelegd om de identiteit en karakteristieke eigenschappen van het landschap in de provincie te behouden. De landschappelijke onderlegger is van grote waarde voor het groen in de provincie. Het bepaalt de ruimtelijke identiteit van de provincie.

Een rode draad binnen deze visie is het sturen op de ruimtelijke kwaliteit. Zo moeten provinciale ontwikkelingen bijdragen aan een balans tussen instandhouding, benutting en versterking van de groene ruimte. Sturen op meer biodiversiteit en het behouden van bijzondere kwaliteitsgebieden is belangrijk. De graslanden in de bollenstreek vlakbij Noordwijkerhout worden ook tot gebieden met ruimtelijke kwaliteit gerekend. Om de biodiversiteit te vergroten, zet de provincie in op duurzaam beheer en bescherming en voltooiing van het Natuurnetwerk Zuid-Holland, als onderdeel van Natuurnetwerk Nederland. De ambitie is om in 2027 het Natuurnetwerk Zuid-Holland gerealiseerd te hebben.

De Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland 2017 onderscheidt verschillende landschapstypen en biotopen. In de gemeente Noordwijkerhout zijn de molen- en landgoedbiotoop van belang: monumenten waarbij de omgevings- en de ensemblewaarde zijn opgenomen. Dit betekent dat bomen die in de omgeving staan van een monument bij dit monument horen en een beschermde status hebben.

Het stedelijk groen levert een bijdrage aan:

- Ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Bruikbare en aantrekkelijke recreatieve verbindingen tussen stad en land;
- Klimaatbestendigheid van het stedelijk gebied;
- De biodiversiteit.

Alle regels met betrekking tot de openbare ruimte, waar onder andere het groen en de bomen binnen alle gemeenten van Zuid-Holland onder vallen, liggen vast in de Verordening Ruimte 2014 Zuid-Holland.

Beleidsvisie groen / Zuid-Holland

De provincie benoemt in de Beleidsvisie groen van de provincie Zuid-Holland (2013) onder andere als prioriteit het behoud van de landschappelijke kwaliteit en identiteit. Landschapselementen bepalen mede het verhaal en de identiteit van een plek. Dit netwerk van landschaps- en natuurelementen levert een bijdrage aan een goed woon- en vestigingsklimaat van het stedelijke netwerk. Versterken van dit netwerk is van belang. Het Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2016 bevat de uitwerking en uitvoeringscriteria hiervan. Bomen spelen in dit plan geen uitgesproken rol, ze zijn onderdeel van het landschap.

Gebiedsprogramma 2016-2020 B(l)oeiende bollenstreek

De gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen hebben samen een gebiedsprogramma opgesteld. De gezamenlijke ambitie is om de Bollenstreek jaarrond groener te maken, met een veelvoud aan kleur. Doel is de identiteit van de streek versterken, de belevingsmogelijkheden te vergroten en de biodiversiteit te verhogen.

Binnen het gebiedsprogramma zijn diverse projecten benoemd. Eén van die projecten is 'Bloemrijke bermen'. Met streekeigen bloeiende planten (bollen) in de bermen vergroten de deelnemende gemeenten hun eigen identiteit en herkenbaarheid.

Bij een ander project, 'Versterken verbindingen en netwerken' gaat het meer om de recreatieve beleving (wandelen, fietsen, varen). Bestaande netwerken worden versterkt en nieuwe delen worden toegevoegd, gebruikmakend van cultuurhistorische en natuurlijke landschapselementen die ook de biodiversiteit verhogen.

Lokaal beleid en regelgeving

Groenstructuurvisie 2006

De Groenstructuurvisie 2006 gaat in op het gebiedsspecifieke landschap en de huidige en gewenste groenstructuren binnen de gemeente Noordwijkerhout. De ontwikkelingen en knelpunten zijn tot op wijkniveau uitgewerkt. De bomenrijen bij bollenvelden, die werken als windkering, zijn in de groenstructuurvisie benoemd als belangrijke (bomen)karakteristiek. Een groot deel van de onderdelen uit de Groenstructuurvisie komt opnieuw aan bod in het nieuwe Groenbeleid (zie hierna).

Groenbeleid 2017

Het (concept-)Groenbeleid 2017 behandelt de vastgelegde, bestaande (historische) structuren en de kwaliteiten. Het is daarmee (deels) een actualisatie van de Groenstructuurvisie uit 2006.

Het streven is om de landschappelijke en de bebouwde structuur te versterken en op elkaar te laten aansluiten, waarbij de eigen identiteit van zowel landschap als bebouwing behouden blijft. De structuren zijn gebaseerd op de historische structuur van de strandwallen. Het beleid maakt onderscheid tussen een hoofd- en een secundaire structuur. Deze structuren zijn ook vastgelegd op kaart.

Het Groenbeleid 2017 en het Bomenbeleid 2017 sluiten wat betreft de boomstructuren geheel op elkaar aan. De aanwijzing en bescherming van boomstructuren wordt verder uitgewerkt in *hoofdstuk 3: 'Bescherming van bomen'*.

Noordwijkerhout grenst aan de Waterleidingduinen. De beheerders van de duinen hebben de afgelopen jaren diverse niet-inheemse (boom)soorten op een lijst van ongewenste soorten gezet. De voorkeur is om deze soorten niet aan te planten in de aangrenzende gemeenten, om nieuwe verspreiding en woekering te voorkomen.

Beleidsplan Kwaliteit Openbare Ruimte

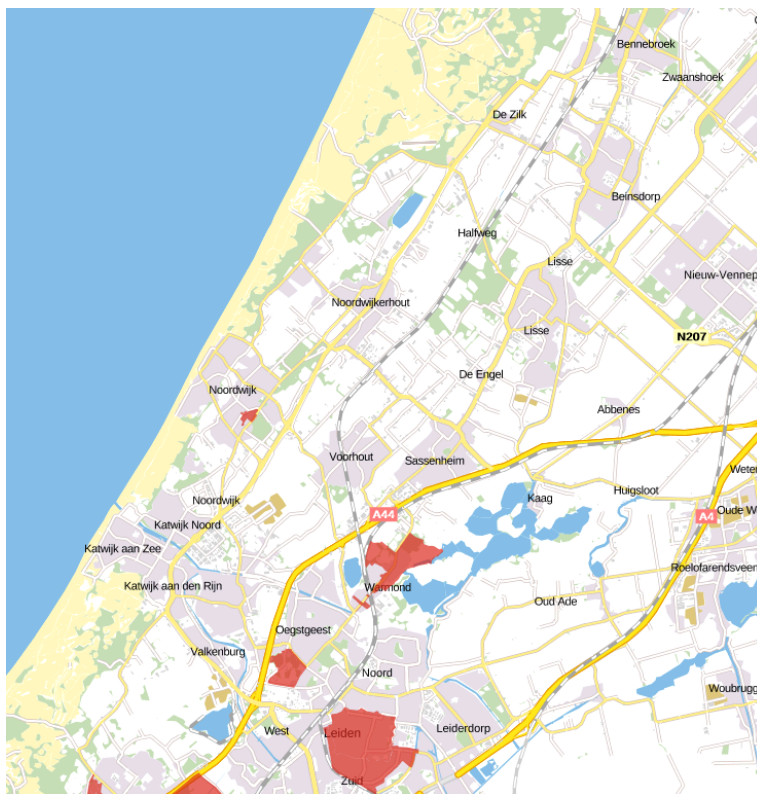
Het beleidsplan Kwaliteit Openbare Ruimte is een integraal beleidsplan over de kwaliteit van de openbare ruimte. De gemeente streeft naar een duurzame inrichting van haar openbare ruimte, van aanleg tot vervanging. De gewenste beeldkwaliteit houdt de gemeente op basisniveau in stand. Communicatie met inwoners en belanghebbenden moet goed en tijdig zijn. Het meldingssysteem moet in de toekomst anders georganiseerd gaan worden, meldt het beleidsplan.

Werken met beeldkwaliteit is goed toepasbaar op de meeste groene elementen. Voor bomen wordt echter gekozen om te werken volgens het Handboek Bomen.

Bestemmingsplannen, beschermde dorpsgezichten

De bestemmingsplannen van de gemeente Noordwijkerhout gaan niet specifiek in op de bomen in relatie tot beleid. Wel gaan ze in op het beheer en onderhoud van de bomen. Zo mogen bomen niet gesnoeid of gekapt worden binnen het broedseizoen. Ook voert een deskundige, in het geval van kap, vooraf altijd een veldonderzoek uit waarbij hij of zij nagaat of er bijzondere flora en fauna in de boom leeft. Om de flora en fauna te beschermen mogen boomsingels en houtwallen niet onderbroken worden. Nader onderzoek is ook verplicht bij het aanplanten van volwassen bomen in archeologisch waardevolle gebieden.

In Noordwijkerhout is er geen beschermd dorpsgezicht aanwezig, in Noordwijk wel, zie *figuur 2*.

Figuur 2 - Beschermd dorpsgezicht Zuid-Holland

Algemene Plaatselijke Verordening

Hoofdstuk 3, Afdeling 4 van de Algemene Plaatselijke Verordening bepaalt de regels voor het bewaren van houtopstanden. Bij de volgende wijziging zal dit deel worden aangepast aan de hand van de beleidsuitgangspunten uit dit bomenbeleidsplan.

BIJLAGE C AANWIJSCRITERIA VOOR BOMEN PER STATUS

Het Bomenbeleid 2017 geeft kaders en richtingen om de bomen van de gemeente Noordwijkerhout naar beleidsstatus te beschermen.

In deze bijlage zijn deze kaders en richtlijnen verder uitgewerkt naar aanwiscriteria voor de 3 beleidsstatussen: waardevolle bomen, boomstructuren en functionele bomen. De regels voor vergunningsplicht voor elk van deze 3 statussen zijn uitgewerkt in de Algemene Plaatselijke Verordening.

Alle bomen en houtopstanden waarvoor de aanwiscriteria gelden, zijn vastgelegd in de gemeentelijke bomenregistratie. Bij elke volgende gemeentelijke inspectieronde (boomveiligheidscontrole en onderzoek, BVO) van de bomen en houtopstanden wordt dit bestand geactualiseerd.

De waardevolle bomen en houtopstanden van de gemeente Noordwijkerhout zijn daarnaast vastgelegd op de 'Lijst van waardevolle bomen' die door de gemeenteraad wordt vastgesteld en periodiek wordt geactualiseerd.

De structuurbomen zijn als lijnen en vlakken vastgelegd in de 'Groenbeleidsplan 2017' in de hoofdgroenstructuur en de bomen binnen deze structuren die zijn aangewezen als structuurbomen zijn vastgelegd op een gemeentelijke structuurkaart.

De functionele bomen van de gemeente Noordwijkerhout zijn vastgelegd in het gemeentelijke boomgegevensbestand. Functionele bomen van derden vallen buiten de gemeentelijke registratie.

De in het Handboek Bomen gestelde normen voor groeiplaatsen (boven- en ondergronds) zijn leidend.

Status 1: waardevolle bomen

Relevante aspecten

Aanwiscriteria:

1. Beeldbepalendheid;
2. Ecologische waarde;
3. Cultuurhistorische waarde;
4. Zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie.

Randvoorwaarden:

5. Plantjaar en boomgrootte;
6. Technische levensduur.

De 4 aspecten beeldbepalendheid, ecologische waarde, cultuurhistorische waarde en zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie zijn de redenen of specifieke kenmerken voor aanwijzing.

De randvoorwaarden voor aanwijzing bepalen of aangewezen bomen of houtopstanden ook daadwerkelijk op de bomenlijst kunnen worden opgenomen.

Hierna volgt een toelichting op de verschillende aspecten.

Aanwijscriteria waardevolle bomen

De boom of houtopstand moet tenminste 1 van de *volgende* specifieke kenmerken te hebben.

Beeldbepalendheid

Een boom of houtopstand is beeldbepalend als deze voor de beeldkwaliteit van de leefomgeving van grote waarde is of als de boom of houtopstand een belangrijke positieve bijdrage levert aan het karakter en de herkenbaarheid op straat-, wijk- of dorpsniveau. Bij particulieren staan beeldbepalende bomen vooral in voor- en zijtuinen. Deze spelen een grote rol in het straatbeeld van de gemeente Noordwijkerhout, omdat de habitus (vorm van de boom) zichtbaar is vanuit openbaar toegankelijk gebied. Soms gaat het om bomen in achtertuinen die een beeldbepalende bijdrage leveren aan het groene karakter van de wijk of straat.

De boom of houtopstand moet in ieder geval een zodanige omvang hebben dat deze vanuit 1 windrichting beeldbepalend is voor de omgeving. Als de boom of houtopstand vanuit alle windrichtingen beeldbepalend is speelt de omvang geen rol.

Een bijzondere, opvallende of aansprekende locatie van de boom of houtopstand kan mede bepalend zijn voor opname op de 'Lijst van waardevolle bomen'. Een boom op een markante plek wordt eerder aangewezen dan eenzelfde boom op een achteraflocatie.

Soms is de manier waarop een boom is geplant of gegroeid, bijvoorbeeld ten opzichte van andere bomen, van invloed op de manier waarop een boom zich uit. In specifieke gevallen geldt dit ook voor bomen in groepen, waarbij niet zozeer de individuele boom maar de groep als geheel van beeldbepalende waarde is, zoals bijvoorbeeld een groep van 2 of 3 bomen die samen één kroon vormen.

Ecologische waarde

Bomen en houtopstanden kunnen een belangrijke functie hebben voor het voortbestaan van bepaalde flora en fauna. Het gaat hierbij om een structurele functie voor een bepaalde dier- of plantensoort. Een kolonieboom van blauwe reigers bijvoorbeeld die al jarenlang zo wordt gebruikt, of een boom die groeiplaats is van een bijzondere korstmossoort, maretak of andere bijzondere plantensoort. Bomen kunnen ook als geleiding of verblijfplaats dienen voor vleermuizen. Daarnaast kunnen streekeigen, inheemse boomsoorten van belang zijn vanwege hun genetische oorspronkelijkheid en hun waarde als autochtoon plantmateriaal.

Cultuurhistorische waarde

Bomen en houtopstanden kunnen onderdeel zijn van de lokale geschiedenis of een bepaalde cultuurhistorische betekenis hebben. Het meest bekend zijn de herdenkingsbomen die ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen zijn geplant. Maar ook kan hierbij gedacht worden aan groene elementen die essentieel zijn voor een bepaald landschapstype. Oude knotbomen of houtwallen in het bebouwde gebied bijvoorbeeld markeren vaak vroegere erf- en perceelgrenzen.

De volgende soorten bomen gelden bijvoorbeeld als bomen met cultuurhistorische waarde:

- Herdenkingsbomen;
- Grensbomen;
- Markeringsbomen;
- Bakenbomen;
- Bomen die een ensemble vormen met een historisch pand;
- Bomen in historische houtwallen;
- Verzetsbomen;
- Buurtbomen;
- Bomen met een karakteristieke snoeivorm;
- Ooggetuigebomen.

Zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie

Een boomsoort geldt in de gemeente Noordwijkerhout als zeldzaam als er vermoedelijk minder dan 5 volwassen exemplaren van de soort voorkomen binnen de gemeentegrenzen. Het gaat hierbij om boomsoorten en niet om variëteiten.

Bomen gelden als uniek binnen de gemeente Noordwijkerhout vanwege hun grootte en/of groeivorm, bijvoorbeeld de grootste, dikste of scheefste boom van de wijk of het dorp.

Bijzondere soorten kunnen boomkundig (dendrologisch) gezien waardevol zijn. Denk aan een exotische boomsoort of een bijzondere kweekvorm of variëteit. In 'Dendrologie van de lage landen' van J. de Koning en W. van den Broek (voorheen: 'Nederlandse dendrologie' van dr. B.K. Boom) staat aangegeven welke soorten en variëteiten voor Nederland zeldzaam zijn. Deze lijst kan worden aangevuld worden met specifiek voor Noordwijkerhout zeldzame en bijzondere boomsoorten.

Randvoorwaarden waardevolle bomen

Plantjaar en boomgrootte

Een aansprekende omvang of leeftijd vergroot de waarde van een boom of houtopstand voor de gemeenschap. In eerste instantie geldt het plantjaar van de boom als criterium. Is het plantjaar niet bekend, dan is de stamdiameter- en omvang van belang.

Een boom in de gemeente Noordwijkerhout krijgt de status waardevolle boom als hij meer dan 60 jaar geleden geplant is (vergelijkbaar met een stamdiameter van meer dan 60 centimeter op 1,3 meter boven maaiveld, als het plantjaar onbekend is).

OF

als er zodanig is of kan worden aangeplant (groeiplaats, ondergrondse en bovengrondse ruimte) dat een ambitieleeftijd van 120 jaar redelijkerwijs haalbaar is.

Technische levensduur

De boom moet een resterende technische levensduur hebben van meer dan 5 jaar. Bomen met een zeer slechte levensverwachting komen niet in aanmerking voor aanwijzing als waardevolle boom. Al aangewezen bomen die door omstandigheden geen resterende levensverwachting (onomkeerbaar) hebben, kunnen om die reden van de lijst worden verwijderd. De technische levensduur moet op deskundige wijze worden bepaald door een boomspecialist (European Tree Technician of gelijkwaardig niveau).

Bij het bepalen van de technische levensduur zijn de volgende aspecten van belang:

- De conditie van de boom in relatie tot het herstelvermogen van de boomsoort;
- De mate waarin sprake is van mechanische en onherstelbare veiligheidsproblemen;
- De mate waarin sprake is van parasitaire ziekten of aantastingen die het voortbestaan van de boom bedreigen;
- De mate waarin sprake is van een afname (in kwaliteit en/of omvang) van de ondergrondse groeiruimte.

Status 2: Boomstructuren

Relevante aspecten

Aanwijscriteria:

1. Stedenbouwkundige betekenis;
2. Verbinding tussen groenelementen;
3. Historische structuur;
4. Hoofdgroenstructuur.

Randvoorwaarden:

5. Plantjaar en boomgrootte;
6. Technische levensduur;
7. Groenstructuurvisie 2006;
8. Groenbeleidsplan 2017.

De eerste 3 aspecten zijn de redenen of specifieke kenmerken voor aanwijzing: de bomenstructuur is van stedenbouwkundige betekenis, vormt een verbinding tussen groenelementen of vormen een historische structuur. De randvoorwaarden voor aanwijzing bepalen of een boomstructuur uiteindelijk kan worden opgenomen op de bomenlijst als aangewezen structuur.

Hierna volgt een toelichting op de verschillende aspecten.

Aanwijscriteria boomstructuren

De boom heeft als onderdeel van een structuur tenminste 1 van de volgende specifieke kenmerken.

Stedenbouwkundige betekenis

Bomen in een lijnvormige structuur kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het specifieke karakter van de openbare ruimte. Ze kunnen stedenbouwkundige structuren accentueren of versterken. Deze bomenstructuren begeleiden bijvoorbeeld wegen binnen de hoofdinfrastructuur of markeren een wijk- of gebiedsontsluiting. Een goed geplaatste structuur begeleidt het verkeer en kan ook verkeersremmend werken.

Verbinding tussen groenelementen

Lijn- of vlakvormige structuren kunnen een belangrijke meerwaarde vormen voor aan andere groenelementen. Door bijvoorbeeld parken en bosgebieden door bomenrijen met elkaar te verbinden neemt de ecologische betekenis ervan toe. Zo ontstaat een natuurlijke migratieroute voor vogels en andere diersoorten. Ook kunnen lijnvormige elementen een belangrijke rol vervullen in de verbinding tussen dorp en buitengebied.

Historische lijnen

Lijnvormige structuren kunnen verwijzen naar de geschiedenis van de gemeente Noordwijkerhout. Zoals rijbeplantingen langs oude invalswegen of een laanbeplanting langs de oprijlaan van een inmiddels verdwenen buitenplaats. In deze gevallen kunnen ook houtopstanden worden aangewezen als waardevol cultuurtechnisch element.

Randvoorwaarden boomstructuren

Plantjaar en boomgrootte

Een aansprekende omvang of leeftijd vergroot de waarde van een boomstructuur. In eerste instantie geldt het plantjaar van de bomenrij of -groep als criterium. Van niet alle bomen is het plantjaar bekend, in dat geval wordt geselecteerd op basis van de stamdiameter en -omvang. Een bomenrij of -groep geldt in de gemeente Noordwijkerhout als structuurversterkend als het plantjaar meer dan 40 jaar geleden is (vergelijkbaar met een stamdiameter van meer dan 40 centimeter op 1,3 meter boven maaiveld in geval van een onbekend plantjaar).

OF

als er zodanig is of kan worden aangeplant (groeiplaats, ondergrondse en bovengrondse ruimte) dat een ambitieleeftijd van 80 jaar redelijkerwijs haalbaar is.

Technische levensduur

De boom dient een resterende technische levensduur te hebben van meer dan 5 jaar. Bomen met een zeer slechte levensverwachting komen niet in aanmerking voor aanwijzing. De technische levensduur moet op deskundige wijze worden bepaald door een boomspecialist (European Tree Technician of gelijkwaardig niveau).

Bij het bepalen van de technische levensduur zijn de volgende aspecten van belang:

- De conditie van de boom in relatie tot het herstelvermogen van de boomsoort;
- De mate waarin sprake is van mechanische onherstelbare veiligheidsproblemen;
- De mate waarin er sprake is van parasitaire ziekten of aantastingen die het voortbestaan van de boom bedreigen;
- De mate waarin er sprake is van een afname in kwaliteit en/of omvang van de ondergrondse groeiruimte.

Groenstructuurvisie 2006/Groenbeleidsplan 2017 Noordwijkerhout

Lijn- of vlakvormige structuren zijn van grotere betekenis wanneer er een onderlinge samenhang is. Dit is het geval als de afzonderlijke lijnstructuren aansluiten op andere lijnstructuren of groengebieden. Samen vormen de lijnstructuren een netwerk, de groene dooradering van het dorp.

In het Groenbeleidsplan is dit netwerk van alle boomstructuren als lijnen en punten op kaart vastgelegd, zowel de bestaande als de gewenste structuren. Bomen die op basis van de aanwijscriteria voor structuurbomen redelijkerwijs aan deze structuurlijnen en -punten gekoppeld kunnen worden, worden aangemerkt als structuurboom.

Bomen die op basis van de aanwijscriteria samen in aanmerking komen als bomenstructuur, maar niet zijn opgenomen in het Groenbeleidsplan, kunnen worden voorgedragen als potentiële nieuwe bomenstructuur bij de volgende actualisering van het Groenbeleidsplan.

Status 3: Functionele bomen

Relevante aspecten

Randvoorwaarden:

1. Groeiplaats;
2. Eigendom van gemeente.

Hierna volgt een toelichting op de verschillende aspecten.

Randvoorwaarden functionele bomen

Groeiplaats voor 40 jaar

Een functionele boom moet in de gemeente Noordwijkerhout op zo'n manier worden aangeplant (groeiplaats, ondergrondse en bovengrondse ruimte) dat een ambitieleeftijd van 40 jaar redelijkerwijs haalbaar is.

Ook bomen in bosplantsoenvakken vallen onder de status van functionele boom. Deze bomen zijn echter niet als punt maar als vlak geregistreerd in de gemeentelijke bomenregistratie. Bosplantsoenvakken als geheel moeten zodanig zijn aangeplant dat deze tenminste 40 jaar gehandhaafd kunnen worden.

Eigendom van gemeente

Functionele bomen en bosplantsoenvakken, zoals geregistreerd binnen de gemeente Noordwijkerhout, zijn eigendom van de gemeente Noordwijkerhout. Bomen die eigendom zijn van derden en die niet vallen binnen status 1 of 2, zijn niet geregistreerd. Deze gelden dan ook niet als functionele bomen zoals bedoeld in dit document.

Snelgroeïende boomsoorten

Voor een aantal boomsoorten gelden strengere eisen voor aanwijzing. Het gaat hier om bomen die snel groeien en veel voorkomen, waardoor ze andere bomen verdringen.

Bovendien hebben zij vaak ook een beperktere levensduur en raken ze sneller in verval. Aanwijzing van deze snelgroeïende soorten op basis van dezelfde criteria als die gelden voor andere soorten moet met terughoudendheid gebeuren.

De stamdiameter van deze soorten kan niet gebruikt worden als indicatie voor de leeftijd. Snelgroeïende bomen zullen voornamelijk buiten de bebouwde kom worden toegepast.

De volgende boomsoorten gelden als snelgroeïend:

- Populier;
- Wilg;
- Zilveresdoorn;
- Amerikaanse eik;
- Berk.

HEEFT U VRAGEN?

✉ **INFO@BOMENWACHT.NL**

☎ **(010) 264 65 55**

Bomenwacht Nederland

Postbus 240

2900 AE Capelle aan den IJssel